

Marija Kumrić
POBIJEDILA SAM LEUKEMIJU

MARIJA KUMRIĆ / POBIJEDILA SAM LEUKEMIJU

Nakladnik

Mini-print-logo d.o.o. Varaždin

Za nakladnika

Dejan Težak

Lektura

Ivanka Kunić

Fotografije iz obiteljskog albuma

Unos teksta

Dragica Putar - Ravlić

ISBN 978-953-7573-17-1

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu
Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu
pod brojem 000933600.

MARIJA KUMRIĆ

**POBIJEDILA SAM
LEUKEMIJU**

ISTINITA PRIČA

VARAŽDIN, 2015.

PREDGOVOR

Prošlo je dvadeset godina od pojave moje bolesti – leukemije, a devetnaest godina od transplantacije (presadivanja) koštane srži. Puno je vremena prošlo, (brzo prolaze dani, tjedni, mjeseci, pa i godine), a ja sam tek sada počela pisati o svojoj bolesti.

Varaždinska liječnica gospođa Ana Starčević, koja je bila upoznata s mojim zdravstvenim stanjem i liječenjem zločudne bolesti, poticala me da napišem knjižicu o svojoj bolesti, počevši od dijagnosticiranja, liječenja do ozdravljenja. Budući da je bilo više istomišljenika, donijela sam odluku da napišem knjigu rukovodeći se riječima mr. sc. dr. Đule Rašimović – Sunara da „bolesti treba naučiti gledati u oči i takav pogled zatim prenijeti onima koji o njoj znaju malo ili nimalo“. (Vrata, Split, 1997.).

Naslov moje knjige POBIJEDILA SAM LEUKEMIJU s podnaslovom Istinita priča dnevnički su zapisi koje podastirem čitateljima nadajući se da će na taj način možda nekome pomoći.

Najprije će djelomično opisati svoj život prije bolesti i to na vrlo jednostavan i pristupačan način jer ja sam jednostavna osoba.

Živim u sretnom braku, imam dvoje odrasle djece. Bila sam zaposlena u Zajednici općina Varaždin do 1990.g,

ali ukidanjem zajednica općina u Hrvatskoj, zaposlila sam se u Zavodu za zaštitu spomenika kulture Varaždin, gdje sam bila prva djelatnica s direktoricom (koja je radiла četiri sata dnevno par mjeseci). Dolaskom stručnjaka Zavod je proširio sadržaje rada. Bilo mi je naporno u početku, ali kasnije je bilo divno raditi s arhitektima, povjesničarima umjetnosti i drugim zaposlenicima.

Sin Nenad nakon srednje škole zaposlio se u Radiopostaji Varaždin i upisao studij uz rad. Kći je završila Medicinsku školu (laborant) te se zaposlila u laboratoriju u Domu zdravlja Varaždin. Brzo se udala i krajem studenog. 1993.g. rodila je djevojčicu Anamariju (prva unuka). Veselju nije bilo kraja. Ali ne zadugo. Planirala sam koristiti godišnji odmor kad se porodi kćerka.

Polazila sam autoškolu koju sam uspješno završila. Zbog reumatskih bolova u vratu otišla sam k svojoj doktorici koja me liječila tabletama i injekcijama. To nije pomoglo pa sam otišla fizijatu i počela fizikalnu terapiju. Prestala sam voziti jer se nisam mogla okretati kod parkiranja. Nakon fizikalne terapije nije bilo ništa bolje pa me moja doktorica poslala u laboratorij na vađenje krvi. Na mojoj nalazu je pisalo: Odmah se javiti na Hematologiju. Nažalost, umjesto da odem na godišnji, otišla sam u Opću bolnicu Varaždin.

OTKRIVANJE MOJE BOLESTI

Poslijepodne 1. prosinca 1993. otišla sam sa suprugom u bolnicu. Odmah sam ponijela sa sobom stvari jer sam imala predosjećaj da nešto nije u redu. Ostala sam u bolnici jer je doktorica kazala da krv nije u redu, da moraju učiniti neke pretrage.

Kad sam se smjestila u sobu, suprug je otišao kući. Ležeći u krevetu, mnogo sam razmišljala te se pitala što se to sa mnom događa. Umjesto da sam otišla k svojoj kćeri i unučići, završila sam na Hematologiji. Dobila sam lijek protiv temperature i bolova te tužna zaspala.

Drugi dan rano ujutro vadili su mi krv i napravili pretrage. Bila sam neraspoložena i tužna. S nestrpljenjem sam čekala da mi dođu posjete. Došao je suprug, sin i jedna draga gospođa. Odmah mi je bilo lakše uz njih. Poslije posjeta došla je vizita. Rečeno je da sutra ujutro u šest sati idem u Zagreb u Kliničku bolnicu Merkur na biopsiju kosti i punkciju koštane srži.

Trećeg prosinca 1993. rano ujutro krenula sam iz Opće bolnice Varaždin kolima hitne pomoći u Zagreb na navedene pretrage.

Pretrage su bile strašno bolne, pogotovo biopsija kosti. Nestrpljivo sam čekala vozača da dođe po mene i odveze me natrag u Varaždin. No, to se nije dogodilo. On je do-

šao i kazao mi: "Gospođo, vi ne idete u Varaždin. Nešto nije u redu pa morate ostati u bolnici". Plakala sam i pitala što nije u redu. On mi je samo rekao da će mi sve doktor objasniti kad dođe.

Ležim u krevetu. Moram mirovati poslije biopsije, čekam doktora. Konačno je došao neki mladi doktor, uzeo moje podatke za prijem u bolnicu i rekao sestri da me odveze na četvrti kat. Kad sam upitala doktora zašto su me zadržali u bolnici, rekao je: „Gospođo, kad bi bilo sve u redu, ne bi vas zadržali. Moramo napraviti pretrage pa ćemo onda znati što je i utvrditi dijagnozu“. Sestra me dovezla kolicima u sobu - do kreveta. Velika soba, puna starih žena, kao moje bake. Legla sam i razmišljala kako ću cijelu noć izdržati. Ne mogu spavati već samo razmišljam. Nakon nekog vremena dođe u sobu medicinska sestra i kaže mi: „ Selimo vas na drugi kat na Odjel hematologija“ . Dovezla me u sobu gdje sam ugledala prijateljicu Mariju Rešetar iz varaždinske bolnice. Zajedno smo bile dva dana u sobi. Razveselila sam se i sve joj ispričala o sebi te je zamolila da nazove mojeg supruga i da mu sve javi u vezi mene, što je ona odmah učinila. Mnogo mi je bilo lakše s njom u sobi. Drugi dan obavila sam rendgen pluća i srca te vađenje krvi. Imala sam upalu pluća pa su odmah počeli terapiju antibioticima i tabletama protiv bolova u vratu i temperature (38.5°C).

Došli su mi u posjet suprug, sin, brat i šogorica. Bila sam vesela.

Drugi dan ujutro također sam imala posjete. Suprugo-ve dvije sestrične koje su radile u bolnici. Donijele su mi svašta, među ostalim i kavu koju sam jedva čekala. Slje-dećeg dana opet punkcija koštane srži i vađenje krvi. Kad su nalazi bili gotovi, došla je u sobu doktorica koja mi je objasnila da u koštanoj srži imam nezrele leukocite koje treba uništiti kemoterapijom, a počet će sljedeći dan. Još uvijek mi nije bilo jasno da ja imam leukemiju, akutnu mijeloičnu M2. Razgovarajući s pacijentima, mnogo toga sam saznala, prije nego su mi liječnici kazali.

Osmog prosinca 1993. još uvijek je prisutna tempera-tura. Nije bila prepreka da mi se postavi kava-kateter s li-jeve strane u blizini srca. Rendgenom su provjerili da li je ispravno postavljen. Sve je bilo dobro postavljeno i poče-li su KEMOTERAPIJOM. Nisam bila tužna, već sam ra-zmišljala u pravcu ozdravljenja kroz tešku i dugu borbu. Posjetio me suprugov brat Josip ulijevajući mi nadu za ozdravljenje. Sutradan ujutro doktorica me obavijestila da će uskoro otići u sterilne jedinice gdje će biti oko mje-sec dana. Poslijepodne došao je suprug, sin, kći i članovi rodbine. Suprug me ošišao na krevetu, pripremajući me za sterilne jedinice, gdje će uskoro ostati bez kose. Imala sam lijepu, dugu, crvenkastu kosu koju je morao puno

skratiti kako bi mi bilo lakše ostatkom kose kod potpunoг ispadanja.

Nakon pozdrava s dragim osobama, čekala sam jutro kad će poći u sterilne jedinice. Ipak nisam otišla ujutro, nego oko podneva. Više nema posjeta u sobi. Vidimo se samo preko monitora. Meni je bilo sve lošije od kemoterapije. Osim temperature dobila sam proljev i zapaljenje usne šupljine. Temperaturu sam imala skoro svaki dan (oko tri tjedna) preko 38 stupnjeva. Posjećivali su me svaki dan, vidjeli smo se preko monitora i čuli telefonom. Suprug i djeca su najviše dolazili, te sestre, brat, šogorice, šogori, roditelji, bratići, nećakinje...

Zvale su prijateljice, kolegice i drugi poznanici. U sobu su dolazili samo doktori, sestre i čistačice . Pored navedenih zdravstvenih problema počela sam i krvariti. Nakon ginekološkog pregleda počela sam uzimati terapiju protiv krvarenja.

Moj doktor primarijus Hrvoje Minigo bio je divan čovjek, čovjek u kojeg sam imala veliko povjerenje i osjećala sigurnost. Kako su se pojavljivali zdravstveni problemi, sve je rješavao i objašnjavao mi što će dalje poduzimati da bi bilo dobro. Dolazili su i drugi specijalisti u sobu, zavisno što se događalo kod mene i koji je specijalist trebao intervenirati. Svaki dan vadili su mi krv, mjerili tlak i puls i slušali pluća.

Kemoterapijom trebali su mi zaustaviti bolest jer 62% koštane srži bilo je obuhvaćeno malignim stanicama – nedozrelim leukocitima. Mnogo sam uzimala lijekova, kosa mi je otpala, usna šupljina bila je puna afti. Jesti nisam mogla, pila sam nešto tekućine, dobivala infuziju i ispirala usnu šupljinu. Dobila sam i žuticu te mi je primarijus doktor smanjio lijekove. Bila sam ponekad gladna, ali nisam mogla jesti zbog afti.

Dočekala sam i Božić. Dobila sam od osoblja bolnice čestitku. Nisam imala temperaturu pa sam gledala kroz prozor kako pada snijeg koji sam voljela. Voljela sam zimu kao godišnje doba jer ja sam rođena zimi, 17. veljače 1949. godine.

Na svoj rođendan rodila sam kćer (17. veljače 1972.) Sjećam se kakvo je to bilo veselje u rodilištu. Suprug nam je poslao cvijeće - tulipane i narcise. Ja jako volim cvijeće, posebno ljubičice, pa mi se zbog toga posebno svidio film Prodavačica ljubičica.

Sarita Montiel prekrasno je pjevala u tom filmu. Malo sam odlutala od bolesti u ljepša događanja. Ponekad treba svladavati malodušnost, naći nešto dobro, lijepo, spoznati vrijednosti i ljepote života. To nas obogaćuje.

Iako je Božić, dobila sam posjete - sestre Dragicu, Slavicu i Emiliju.

Gledam ih na monitoru i telefonom razgovaramo. Kada su otišle kući, popila sam svoje lijekove i spremila se na spavanje. Slabo sam spavala, opet visoka temperatura. Dobila sam lijek protiv temperature i sestra mi ju je skidala alkoholom. Sestre su mi donijele orehnjaču, sitnih kolača kao i druge hrane. Orehnjaču sam jako voljela, pa sam malo stavila u usta, ali nije išlo. Sve me peklo i boljelo zbog afti.

Moji leukociti su zbog kemoterapije bili na nuli pa me puno bolesti zahvatilo. Tješili su me kada porastu leukociti, bit će bolje. Otorinolaringolog mi je premazivao afte nekom tekućinom. Opet sam dobila trombocite, temperatura je preko 38°C . Nakon par dana leukociti su počeli rasti, a temperatura se spustila na normalu.

Došla je i Nova godina. Na televiziji je bio lijepi program. Malo mi je bolje u ustima, ne krvaram, trombociti su porasli i bolje se osjećam. Imala sam dosta posjeta preko monitora.

Drugi dan pregledao me moj doktor i rekao da su pluća u redu, nalaz krvi zadovoljavajući. Napravili su punciju koštane srži i čekaju nalaz te će vidjeti što dalje. Leukociti svaki dan polako rastu kao i trombociti. Jetra još nisu u redu, morat će biti na dijeti kod kuće pa će se popraviti stanje. Došao je i nalaz koštane srži koji je za sada zadovoljavajući. Petog siječnja izvadili su mi kava-

kateter i kazali da će sljedećeg dana ići kući, da za dva tjedna dođem na kemoterapiju.

Konačno sam dočekala 6. siječnja 1994. kad je stigao moj suprug i sestra Dragica da me odvezu kući.

S doktorom smo se sve dogovorili i krenuli kući.

Radovala sam se povratku kući. Suprug je polako vozio jer je bio veliki snijeg.

Na putu do kuće suprug mi je ispričao tužnu priču o jednom dečku iz Varaždina koji se liječio kad i ja i ležao dvije sobe dalje od mene. On me nazvao jednog dana i htio sa mnom razgovarati, znao je da sam iz Varaždina. Malo smo razgovarali telefonom jer ja nisam mogla dugo razgovarati zbog bolova u grlu i usnoj šupljini.

Tješila sam ga i kazala mu da će biti bolje. Od supruga sam saznala da je umro prije par dana. Opet sam bila tužna. Saznala sam za još dvoje dragih ljudi koji više nisu među živima. I to vam je život, puno tuge i boli, a malo veselja.

Stigli smo kući. Čekala su me djeca, sestre i šogorica. Moja soba je bila prekrasna, svježe okrećena, okičena jelka ispod koje je bilo puno darova za mene, a na stolu prekrasno cvijeće. Spremili su me u krevet i donijeli ručak. Sve sterilno kao u bolnici.

Suprug, djeca, sestre, brat i ostala rodbina njegovali su me kako bih što prije ozdravila od žutice i bila spremna za sljedeću kemoterapiju koja slijedi za dva tjedna. Moja obitelj i ostali nosili su maske kada su dolazili u sobu jer moj imunitet je bio jako slab pa bih lako pokupila sve bolesti. Lijepo je biti kod kuće nakon pet tjedana.

Sve što je lijepo, kratko traje, pa tako je došlo vrijeme da opet krenem u Zagreb na kemoterapiju. Došli smo u Merkur, obavila sam vađenje krvi. Kad je bio gotov nalaz, primarijus doktor pozvao me u ambulantu i rekao da su leukociti u redu (5,4) ali da neću ostati na kemoterapiji jer nemaju jedan lijek (citostatik) u bolnici, da ga mi moramo kupiti i ponovno doći za osam dana. Bila sam sretna što nisam ostala u bolnici i kući smo otišli veseli.

Osam dana je prošlo kao u snu, lijek smo kupili, citostatik i zofran protiv povraćanja te otišli u bolnicu. Sa mnom su išli suprug, sin i šogorica Micika. Kad su me smjestili u sobu, moji su otišli kući. Odmah su mi vadili krv, dva puta, mjerili tlak i slušali pluća. Drugi dan opet vađenje krvi.

Nakon ugradnje braunile u venu počela je kemoterapija. Doktorica mi je rekla da će pet dana primati kemoterapiju, onda slijedi četiri tjedna pauza, pa opet kemoterapija pet dana.

Nakon kemoterapije dobila sam upalu od braunile koju mi je sestra izvadila i lijek mi je davala preko igle na drugom mjestu. Žile su mi strašno pucale. Pet dana kemoterapije prošlo je teško uz svakodnevne posjete kako bi mi bilo lakše izdržati.

Sedmi dan spremam se kući. Nažalost dobila sam strašnu alergiju, crvene mrlje po nogama. Dobila sam injekciju. Moji su morali pričekati određeno vrijeme poslije injekcije da doktori vide reakciju. Ipak smo krenuli kući. Dali su mi kremu za mazanje.

Kod kuće me čekala kći i sestra Emilija.

Navečer sam dobila temperaturu, $38,5^{\circ}\text{C}$ te sam počela piti sumamed. Temperaturu sam skidala alkoholom. Nakon par dana stanje se smirilo, ali ne zadugo.

Od 11. veljače opet mi se pojavila visoka temperatura ($38,5$, $39,7^{\circ}\text{C}$). Tri dana sam se borila s temperaturom. Medicinska sestra došla je iz laboratorija izvaditi mi krv, te je suprug nazvao primarijusa doktora i javio kakvo je stanje. Doktor je kazao da me odmah dovezu u Zagreb u Kliničku bolnicu Merkur gdje se liječim.

Vikend je prošao u visokoj temperaturi i skidanju temperature, a trebao je biti pun veselja jer mi je na krštenje išla unučica Anamarija. Nažalost nisam prisustvovala obredu krštenja. Suprug je otisao u crkvu i brzo se

vratio kući. Dotle me njegovala sestra Emilija i skidala mi temperaturu. Poslije obreda u crkvi otišli su roditelji s bebicom i ostalom rodbinom u restoran proslaviti. Kako bih voljela biti s njima!

Ponedjeljak je, 14. veljače 1994. g, spremili su me. Suprug je zamolio brata Josipa da nas vozi u Zagreb u bolnicu jer je on bio strašno umoran. Čitavu noć nije spavao skidajući mi temperaturu. Već oko četrnaest sati stigli smo u bolnicu. Doktorica me pregledala, a sestra me odvezla na treći kat jer na drugom nije bilo mjesta. Kad su me smjestili u sobu, moji su otišli kući. Sestra mi je izmjerila temperaturu koja je iznosila $39,7^{\circ}\text{C}$. Mirno sam ležala i čekala što će dalje biti.

Oko osamnaest sati došao je doktor Kušec, kasnije primarijus Minigo i dr. Vrhovec te su dogovorili terapiju antibioticima. Sestra mi je postavila u obadvije ruke braunile. Toga dana su mi pet puta vadili krv. Preselili su me u intenzivnu njegu gdje je bilo nekoliko teških bolesnika. Počela sam dobivati lijekove preko infuzije u obadvije ruke čitavu noć. Kod mene su bila prisutna tri navedena vrhunska doktora - veliki specijalisti i veliki ljudi. Bila sam jako umorna i htjela sam spavati, ali mi nisu dopustili. Stalno su mi nešto pričali kako bih ostala budna. Kontrolirali su mi puls i tlak. Kad su završili s mojom terapijom (rani jutarnji sati), otišli su. Još sam dobivala infuziju

s lijekovima i počela spavati. Pokraj mene zid je bio doista napuknut, a vani je jako puhalo vjetar. Kad sam se probudila, osjećala sam po licu i očima pijesak. Pitala sam sestru je li to stvarno pijesak po meni. Obrisala me i kazala: „Nažalost da, zid je puknut i sitni pijesak, kao prasina nalazi se po vama“. Užas, bolnica je bila u dosta lošem stanju pa nije čudo. Ujutro su došli zidari i pokrpali ta puknuća po zidu. Mene su u podne preselili na drugi kat gdje sam i dalje dobivala infuziju s terapijom. Sutra dan je došla k meni doktorica i primarijus, pitali su me kako sam i rekli su mi da sam došla u bolnicu sa sepsom.

Na nozi (bedru) mi se pojavilo crvenilo i jako me boljelo. Mazala sam i trošila antibiotik, stavljala obloge od kamilice nekoliko dana, ali nije prošlo. Temperatura je dalje prisutna, promijenili su antibiotik. Dobila sam dvije vrećice krvi. Posjetili su me suprug, sin, kći, sestra Slavica i Emilija. Kad dođu drage osobe, to je zaista veliko veselje. Dođu i odu, pa sam opet sama. Tješim se pišući dnevnik, gledajući drage fotografije, ponekad gledam TV i tako vrijeme prolazi u bolnici. Krv mi vade svaki dan. Sad nemam dovoljno kalija u krvi pa mi je sestra kazala da jedem banane ili rajčicu, kako mi ne bi trebala stavljati kalij u infuziju. Kad sam morala primati u infuziji kalij, uvijek me peklo u žilama.

Obećala sam da će odmah pojesti dvije banane, mada nisam baš imala apetit, ali bolje to nego kalij. Nogu su mi sestre mazale nekom masti, ali nikako da crvenilo prođe.

Nakon par dana konačno nemam temperaturu, infuzije dalje redovito dobivam s lijekovima, ponekad s kalijem, ponekad bez kalija, nogu redovito premataju.

Došao je suprug, njegov brat Tomo, šogorica Biserka i moj brat Ivo. Lijepo mi je kad ih ugledam, ali sam tužna kad odu, baš sam kao malo dijete.

Opet je novi dan, počeli su vađenjem krvi. Temperatura nije visoka, da bar ne bi opet porasla. Posjetile su me ujutro suprugove sestrične Andelika, Dragica i Barica koje su često dolazile k meni, pogotovo ujutro kad moj suprug nije mogao doći jer je radio, a i djeca su ujutro imala obaveze. Poslije ručka došli su suprugov brat Jožek sa ženom.

Skoro svakog dana imala sam posjete, a često su moji najdraži zvali i pitali kako sam. Dočekala sam u bolnici svoj rođendan (17. veljače) iako nisam puno o tome razmišljala, već sam više razmišljala o kćeri, njezinom rođendanu (17.veljače) i kako joj je tužan bez mene. Nakon osam dana provedenih u bolnici, posjetila me moja draga kolegica Blankica koja mi je donijela lijek.

Dosta lijekova morali smo sami kupiti, a veoma su skupi, tako da mi je rodbina tu dosta finansijski pomogla. Isti dan došao je sin Nenad i sestra Slavica. Uz njih mi je vrijeme brzo prošlo.

Dočekala sam novi dan u bolnici. Suprug ima temperaturu (vjerojatno gripa) pa nije došao, nego djeca Neno i Natalija. Bila sam tužna zbog supruga, mislila sam kako je to tužno, ja u bolnici, a on sam kod kuće u temperaturi, ne znam može li si uopće skuhati čaj. Tu sam bila nemoćna, morala sam se pomiriti situacijom i dalje se boriti kako bih ozdravila. Svaki dan isti događaji: vađenje krvi po par puta da vide kakva je krvna slika.

Stanje na nozi mi se nije poboljšalo unatoč antibioticima, mastima i oblozima pa sam morala sa sestrom otići na Kirurgiju na pregled. Preporuka kirurga je da se to na nozi mora operirati pod anestezijom. Naručili su me za poslijepodne u sedamnaest sati, zavisi od hematologa da li se slažu s predloženim.

Moje doktorice su mi izmjerile tlak, pregledale, slušale pluća i srce, pitale me bojam li se i što ja o tome mislim. Rekla sam ako moram ići na operaciju da idem. Poslijepodne u dogovorenou vrijeme sestra me odvezla na krevetu na Kirurgiju. Ostavila me u hodniku, kad se sestri javila da me dovezla, otišla je.

Čekala sam dosta dugo i promatrala ljude koji su čekali na preglede. Konačno su došli bolničari i odvezli me u salu. Pripremili su me i napravili što je bilo potrebno. Kad sam se probudila, rekli su da je gotovo. Sestra me odvezla na moj odjel gdje sam morala mirovati. Dr. Kušec me posjetio u sobi i sa mnom razgovarao. Moji su zvali od kuće i doktor im je sve objasnio.

Drugi dan sam otišla sa sestrom na kontrolu na kirurđiju gdje su mi previli ranu i uzeli dren. Kazali su da svaki dan treba previjati ranu.

Sljedećeg dana opet previjanje noge, vađenje krvi, bris grla i mjerjenje tlaka. Na viziti su mi kazali da mogu kući nakon provedenih sedamnaest dana u bolnici.

Nestrpljivo sam čekala članove svoje obitelji.

Ponovno kod kuće!

Stigla sam opet kući sretna i vesela.

Doma su me lijepo njegovali, uvijek mi pripremili ugodna iznenađenja, svi su se maksimalno trudili kako bih imala sve što mi je potrebno.

Drugog dana suprug je zvao doktoricu u Zagreb u vezi nalaza. Nažalost nalazi nisu bili u redu. Nađene su bakterije u brisu grla i brisu rane na nozi. Doktorica je kazala da suprug treba nabaviti injekcije *miroces* za sedam dana

terapije. Ukoliko ne može nabaviti, treba me natrag dovesti u Zagreb u bolnicu. Suprug, djeca i sestre zvali su na sve strane, razne apoteke i ništa. Zatim je suprug zvao moju liječnicu opće medicine i molio za injekcije. Ona nam je pomogla, nabavila je deset injekcija i dogovorila u Varaždinu na Hematologiji da primam injekcije. Suprug je javio u Zagreb da smo nabavili injekcije. Istog dana navečer sam već primila injekciju. Poslije primljenih injekcija trebala sam nabaviti tablete abaktal i trošiti. Obratili smo se predsjednici Bedema ljubavi i zamolili je za pomoć. Ona nam je nabavila lijek u donacijskoj apoteci. Hvala joj.

Ja sam dobro poznavala predsjednicu, jer sam bila članica Bedema ljubavi u samom početku te mnogo toga prošla s majkama od Beograda, Brisela, Maastrichta itd. Kad sam se razboljela, više nisam bila aktivna u Bedemu ljubavi.

Došao je ponovno dan povratka u bolnicu na kemoterapiju.

Šesnaestog ožujka 1994. suprug me dovezao i odmah su počeli raznim pregledima. Kad sam išla na punkciju koštane srži, srela sam primarijusa doktora, te sam mu kazala da idem na kemoterapiju. Srela sam ga i na povratak. Rekavši: „Nije bilo tako strašno” pomilovao me po licu. Sutra opet mjerenje tlaka, vađenje krvi, EKG i

poslije vizite počeli su kemoterapijom. Doktori, medicinske sestre i ostalo bolničko osoblje bili su divni prema meni. Bila sam disciplinirana, slušala i šutjela, kako su oni rekli tako je moralo biti. Ponekad su mi tekle suze, pogotovo kod primanja kemoterapije, ali sam zatomljivala bol. Par dana je na odjelu bila doktorica iz varoždinske Hematologije. S njom sam također dosta razgovarala. Svaki tjedan bila je jednom velika vizita (više doktora u viziti). Sestra mi je svakodnevno prematala nogu poslije operativnog zahvata i noga je bila u sve boljem stanju. Danas me svojim dolaskom obradovao dr. Damir Zajec. On je često dolazio k nama te pomagao kod liječenja. Njegova dijagnoza je bila u potpunosti ista kao dijagnoza mojih doktora iz Zagreba.

Sljedećeg dana došao je suprug s mojom sestrom Slavicom i šogorica Micika sa suprugom. Znajte da se od bolesti brže oporave ljudi koji su sretni i žive u okruženju ispunjenom potporom i ljubavlju. Uzalud je mnogo tugovati i plakati. Ja sam svjesna toga, ali ponekad je čovjek nemoćan – viša sila.

Došao je dan kada se spremam kući. Suprug i sestra Slavica su mi pomogli da se spremim. U autu nas je čekao sestrin sin Alen. Krenuli smo kući i hvala Bogu sretno smo stigli. Moja sestra Emika i sin Nenad dočekali su nas s ručkom. Na stolu u mojoj sobi čekalo me prekrasno

cvijeće od kćeri Natalije, Darka i Anamarije. Navečer sam primila još jedan buket od sina i njegove djevojke Dunje, veliki buket orhideja. Osjećala sam se sretnom i zadovoljnom.

Od 23. ožujka do 4. travnja dobro sam se osjećala. Kretala sam se i radila lakše poslove, ali od 5. travnja osjećala sam se umorno. Počela je temperatura, upala zubnog mesa i grla, počela me boljeti glava i noge. Popila sam tabletu protiv temperature, ali suprug je morao o mome stanju obavijestiti doktora u Zagrebu. Doktorica hematologinja dala je upute što treba napraviti. Trebala sam se javiti doktorici opće prakse, tražiti uputnicu za bris grla te izvaditi krv. Kad su nalazi bili gotovi, suprug ih je odnio doktorici koja je zvala Zagreb i u dogовору с doktorom postupila. Trošila sam sumamed. Međutim, i dalje mi nije bilo dobro. Napravili su mi laboratorijsku pretragu, trombociti su mi bili jako visoki. Opet sam upućena u Zagreb.

Petnaestog travnja stigli smo u Zagreb u Dnevnu bolnicu. Slijedilo je opet vađenje krvi te pregled kod primarijusa. Nalaz nije bio loš pa smo se dogovorili s doktorom da idem kući i opet dodem za pet dana na kemoterapiju. Oh, kako sam bila radosna kad sam čula da mogu ići kući.

Pet dana je brzo prošlo. Došlo je vrijeme da opet idem u Zagreb. Odmah su mi izvadili krv, slijedila je punkcija koštane srži koja nije ugodna. Dr. primarijus je razgovarao s nama. Rekao je da treba čekati sve nalaze i tada možemo ići kući. Ako budu nalazi u redu, možemo početi s pripremama, odnosno naručiti se na Rebru kod prof. Kaštelana za tipizaciju tkiva.

Sljedećeg dana suprug je nazvao primarijusa Miniga za nalaze, odgovor je bio da se može početi s dogovorom za tipizaciju tkiva. Zatim je suprug nazvao Rebro – Centar za tipizaciju tkiva i naručio nas za 2. svibnja. U velikoj strepnji da se ne prehladim, dočekala sam i taj dan.

Ja, suprug, moji roditelji, brat i sestre krenuli smo uputnicama (na kojima je pisalo ODREĐIVANJE HLA ANTIGENA U VEZI TRANSPLANTACIJE KOŠTANE SRŽI) na tipizaciju tkiva. Pošto su nam izvadili krv, slijedilo je kratko predavanje prof. Kaštelana. Predavanjem je bilo obuhvaćeno liječenje leukemije, posebno transplantacijom koštane srži.

Po završetku sam posjetila prijateljicu Mariju Rešetar u sterilnim jedinicama.

Kod kuće su nas dočekali Neno, Natalija i Anamarija. Nalaze ćemo čekati oko četrnaest dana, zatim ćemo znati što dalje. U međuvremenu još trebam primiti kemoterapi-

ju. Tako sam se ponovno javila u bolnicu (9. svibnja) u pratnji supruga i moje drage sestre Dragice. Smjestili su me u sobu gdje su mi odmah izvadili krv. Moji su otišli kući, a ja sam razgovarala s djevojkom Silvijom iz Požege koja je bila sa mnom u sobi. Brzo nam je prošlo vrijeme i u iščekivanju sljedećeg dana otišle smo spavati.

Sljedećeg dana opet vađenje krvi, urin na pretragu i EKG. Na viziti mi je bilo rečeno da nemaju lijeka za kemoterapiju pa mogu ići kući. Sljedeći dan otišla sam kući.

Došao je dan kada je suprug morao nazvati prof. Kaštelana u vezi nalaza, odnosno imam li davaoca koštane srži. Prof. Kaštelan odredio je dan kada moramo doći k njemu sa sestrom Slavicom jer izgleda da bi ona jedina mogla biti davalac koštane srži.

Vjerovala sam da će sigurno imati davaoca koštane srži jer imam brata i tri sestre.

Moj brat Ivo je stalno govorio da će on biti moj spasitelj, ali nije bilo tako.

Kad smo došli k prof. Kaštelanu, rekao nam je da još nisu svi nalazi gotovi, ali da ima nade za potencijalnog davaoca koštane srži, da on misli da bi to mogla biti sestra Vjekoslava Brezovec.

Prof. Kaštelan sve je dogovorio s primarijusom Ministrom, kakve pretrage još moram napraviti te doći na razgovor kod primarijusa Bogdanića.

Poslije Rebra otišli smo u Merkur gdje su mi napravili punkciju koštane srži.

Za nekoliko dana nazvao me prof. Kaštelan te kazao da je razgovarao s doktorom prim. Minigom i da su nalazi negativni, da moram sljedećeg dana doći u Zagreb na Rebro sa sestrom Slavicom kako bi se još napravili neki testovi krvi.

Sa suprugom i sestrom Slavicom krenula sam u Zagreb na Rebro prof. Kaštelanu. Nakon razgovora ponovo vađenje krvi. Poslije smo otišli primarijusu Bogdaniću koji nam je rekao da medicinsku dokumentaciju trebamo donijeti k njemu i da ćemo se dogоворити kada дођем u bolnicu.

Za nekoliko dana prim. dr. Bogdanić me obavijestio da prije dolaska u bolnicu sredim zube ukoliko treba što popraviti, da dođem na transplantaciju 6.lipnja 1994. godine.

U iščekivanju...

Čekajući dan transplantacije, razne misli vrzmaju mi se po glavi, normalno u pozitivnom smislu. Mislim, najvažnije je da budem zdrava, da ne dođe do nekih komplika-

kacija što bi me spriječilo da krenem na transplantaciju koštane srži. Bila sam svjesna da je to spas za mene.

Uzimala sam dosta vitamina, jela isjeckanu mladu koprivu s medom (to je za jačanje jetre), jer će me čekati puno lijekova, zračenje i kemoterapija prije transplantacije.

*Klinički centar Merkur Zagreb nakon
prve udarne kemoterapije 1993.*

S unučicom Anamarijom nakon druge kemoterapije 1994.

TRANSPLANTACIJA KOŠTANE SRŽI

Dugo iščekivanje i polazak na transplantaciju u bolničcu. Suprug je sa mnom. Najprije smo otišli prof. Kaštelanu u Centar za tipizaciju tkiva. Nakon dosta čekanja, pozvali su me i izvadili mi krv. Zatim smo otišli na upis, kupili smo si sendviče, pojeli i otišli na odjel. Ja sam se presvukla i odmah sam zaprimljena u sterilne jedinice na pomoćni krevet. Razgovarali smo s prijateljicom Marijom Rešetar koja je već bila transplantirana. Kasnije je došla medicinska sestra s dopisom Izjava primaoca, kazala mi je da pročitam i kad me doktor pozove da potpišem Izjavu.

Tako je bilo. Suprug se sa mnom pozdravio i otišao kući. Bili smo tužni, a bilo je tužno i vrijeme, ali pomislih: „Moram sve izdržati, pa će biti dobro za mene i moje najdraže. Treba se suočiti s istinom, nadati se ozdravljenju.“

Doktorica mi je izmjerila tlak, temperaturu i pregledala me.

Poslijepodne sam odmarala, razmišljala o mnogo čemu sve dok nisam zaspala.

Drugi dan ujutro probudila me sestra kad mi je donijela topломjer. Kasnije je slijedilo vađenje krvi, razni briševi, EKG, te razgovor s psihologom - priprema za transplantaciju.

Kad sam bila gotova kod psihologa, otišla sam na razgovor kod primarijusa kojemu sam predala dokumentaciju iz bolnice u kojoj sam se liječila. Doktor primarijus mi je puno toga objasnio što uopće nisam znala. Napr, transplantacijom koštane srži izgubi se menstrualni ciklus pa se zbog toga moraju trošiti hormonske tablete kako bih svaki mjesec mogla dobivati menstruaciju. Zatim mi je rekao da će moje zračenje biti u vidu tableta, znači četiri dana ču piti tablete svakih šest sati po trideset komada. Slijedi kemoterapija prije transplantacije i još dosta toga, ali najvažnije je boriti se i vjerovati u izlječenje jer imam šanse. Napravili su mi punkciju koštane srži iz prsne kosti. Konačno dosta za ovaj dan.

Sljedećeg dana opet mjereno temperature, vađenje krvi, davanje uzorka stolice, postava supklavije, odnosno centralnog venskog katetera, lumbalna injekcija u kralježnicu, rendgen, ultrazvuk srca. Poslije injekcije trebala sam dva sata mirovati, vodoravno ležati.

Zatim sam krenula u sterilnu kabinu gdje su ubrzo počeli tabletama u vidu zračenja + 10 tableta koje sam redovito svaki dan dobivala. Na dan 138 tableta – strašno.

Telefonski poziv kćeri Natalije malo me razveselio i bilo mi je lakše. Došao mi je u posjet suprug i kćerina kolegica Natalija. Dobro je bilo kad su bili kod mene, ali kad su otišli, sve je bilo kao prije. Nešto sam pojela, pog-

ledala fotografije svojih najmilijih (koje su me često utješile u teškim trenucima) te sam razmišljajući zaspala.

Devetog lipnja rano ujutro opet mjerenoje temperature, vađenje krvi kao svaki dan.

Za doručak sam dobila griz na mlijeku koji sam pojeila. Na viziti mi je kazao prim. Bogdanić da su nalazi u redu, da će biti sve dobro. Javili su mi se suprug, mama, tata i kćer. Bila sam gladna, još nije vrijeme za ručak, pa grickam tvrdi kruh. Nisam dugo čekala ručak: juha, žganci sa svinjetinom te topla cikla-salata.

Poslijepodne je bilo mirno, čekam, čekam što će biti sutra.

Ujutro mjerenoje temperature, vađenje krvi, mjerenoje tlaka, vaganje (65 kg). Svako jutro pranje i presvlačenje.

U vrijeme vizite doktori su me pitali kako sam, ne povraćam li tablete koje pijem, odgovorila sam da ne povraćam, što im je bilo drago čuti te su mi kazali da mi sutra dolazi sestra Slavica – davateljica koštane srži. Uzbudena sam, jedva čekam da mi dođe sestra. Ona je moja spasiteljica. Kako sam sretna što ju imam!

Uz mnogo telefonskih poziva od mojih te dragih prijateljica prošao je i taj dan.. Stigao je najvažniji dan, 11. lipnja kad je došla moja sestra Slavica – moja spasiteljica i nada.

Jako sam se obradovala kad sam ju ugledala. Brzo nam je prolazilo vrijeme kad smo bile zajedno. Pričale smo o mnogo čemu, prisjećale se djetinjstva, djevojaštva, lijepih vremena kad sam ja bila potpuno zdrava.

Sljedećeg dana probudila sam se rano oko 4.30 sati. Na lijevo uho nisam dobro čula. Ostala sam budna čekajući mjerjenje temperature i vađenje krvi. Dobila sam zadnje tablete (32 kom) koje sam polako popila. Kasnije je došao urolog te mi postavio kateter u mjehur jer će početi s kemoterapijom.

Ni ovaj dan nije prošao bez posjeta, stigao je suprug, sestra Emilija, kćer, šogorica Biserka sa suprugom. Bila sam u kabini zatvorena folijom, posjete dozvoljene izvana, ali smo se dobro čuli i vidjeli preko prozirne folije.

Kod odlaska zaželjeli su mi sreću, da sve izdržim, hrabrili me da će sve dobro proći, da će ozdraviti.

Sljedeći dan počela sam povraćati (6 do 7 puta do večeri). Osjećala sam užasne mučnine. Sestra je govorila da moram jesti i bit će bolje. Jesti nisam mogla baš ništa osim piti čaj.

Četrnaestog lipnja opet dan počinje vađenjem krvi i mjerjenjem temperature. Skinuli su mi kateter iz mjehura jer je bila gotova kemoterapija. Dobila sam injekcije protiv povraćanja, ali nije pomoglo.

Kad su mi stigle posjete, slabo sam razgovarala zbog mučnina i povraćanja. Došla je nećakinja Zvjezdana sa suprugom te sestra Emilija sa suprugom. Moja sestra Slavica morala je također obaviti neke pretrage prije davanja koštane srži. Kad je bila slobodna, prošla je kraj moje kabine, šalila se i jela jabuku, a ja jadna se nasmijem i ostanem bez riječi jer sam povraćala, a jesti nisam mogla ništa. Ona ima prirodno smisla za humor, ali nije me mogla raspoložiti jer sam bila u mukama zbog povraćanja, boljelo me grlo. Osjećala sam posebnu ljubav prema sestri, njezina dobrota i požrtvovnost za mene su dar Božji.

Navečer je zvalo puno rodbine i ispitivalo me kako sam, a ja sam jedva odgovarala. Nisam bila aseptivna, jednostavno sam trebala reći ne primam više pozive, više ne mogu i trebam se odmarati. Ponekad hoćemo više dati nego možemo, a to nije dobro.

Toplo ljetno jutro, opet po starom, vađenje krvi, mjerjenje temperature, vizita.

Kad su došli suprug, brat Ivo, šogor Ivec Brezovec, bilo mi je mnogo bolje, ali kratko vrijeme. Nalazim se u sterilnoj kabini gdje su jedva strpali krevet, wc i neke osnovne potrepštine. Iznad glave bila je neka polica gdje sam držala fotografije svojih najmilijih, knjige i rokovnik u koji sam upisivala događanja i svoje utiske.

Došao je dugo očekivani dan, 16. lipnja 1994. g., na rasporedu sam ja – transplantacija koštane srži. Ujutro već uhodano vađenje krvi, mjerjenje temperature, umivanje u litoru (svaki dan pranje iz litora) zube nisam prala, nisam smjela iz opravdanih razloga.

Taj problem ja sam riješila sa stomatologom prije odlaska u bolnicu. Dobila sam tabletice za čišćenje zubi i svaki dan sam jednu sažvakala u ustima.

Opet sam povraćala. Prije negoli je sestra Slavica otisla u operacijsku dvoranu, malo smo razgovarale. U 7.50 sati sestru su odvezli s krevetom na vađenje koštane srži. Srž se uzima iz postraničnog krila kosti zdjelice. Postupak traje oko sat i pol, a uzima se oko 1000 ml srži. Kao primalac spremna sam čekala koštanu srž, odnosno mladu krv. U 10.15 sati sestra se vratila s infuzije, a u 11.15 sati počela sam primati koštanu srž. Povraćala sam i dalje iako sam pila zofran tablete te sam dobila proljev. Par puta su mi mjerili tlak. Prisutan je bio suprug, nećakinja Zvjezdana sa suprugom, Tomo i Biserka.

Transplantat je istekao uredno. Nije bilo kliničkih ni laboratorijskih znakova hemolize (pojava rastvaranja crvenih krvnih tjelešaca). KBC Zagreb počeo je transplantacije koštane srži 1983.g. Bila sam sigurna.

Sljedeći dan nisam povraćala, pojela sam pečenu jabuku i dobila osam boca infuzije (4 litre).

Zvao me suprug telefonom, sestra Dragica i Emilija, kći i prijateljica Marija Rešetar.

Osamnaestog lipnja nisam imala temperaturu, nisam povraćala. Izvadili su mi krv i izmjerili tlak.

Danas je moja sestra Slavica otišla kući. Prije odlaska predala mi je malo pismo u kojem je napisala da je sretna što sam to izdržala, da mi želi što brži povratak kući i neka me i dalje čuva dragi Bog .

Kasnije je stigao moj suprug i brat Ivo. Brzo mi je prošao dan. Navečer sam pisala dnevnik poslije čega sam se spremila spavati.

U noći mi nije bilo dobro, bolio me želudac i trbuš i nisam mogla spavati. Čitav dan me bolio želudac i trbuš, osjećala sam se slabašno, ali nisam povraćala. Posjetili su me suprug i dr. Damir Zajec.

Razgovarali smo o svemu pa je opet brzo prošao dan. Razmišljala sam o tome kako uz obitelj i dobri prijatelji daju bolesniku snagu.

Dvadesetog lipnja ujutro vađenje krvi, mjerjenje temperature, vaganje i bris grla. U noći opet nisam baš spavala zbog navedenih problema. Zbog bolova u želucu i

trbuju pregleđao me primarijus i dobila sam dvije injekcije protiv bolova i zofran. Odmah su mi izvadili krv i navečer opet vađenje krvi ponovili. Nekoliko puta sam povraćala. Nisam se dobro osjećala, ali mi je bilo puno bolje kad sam ugledala sina i snahu.

Dragi moji, vi ne možete ni zamisliti kako su bitni posjeti, odnosno dolazak najdražih.

Treba se samo otvoriti novom životu, naučiti živjeti i radovati se u novim uvjetima.

Sutradan opet isto, vađenje krvi, mjerjenje temperaturе, vaganje, lijekovi, mjerjenje tlaka.

Noću nisam povraćala, ali me jako boljelo ždrijelo i grlo. Želudac se smirio, ali nisam mogla ništa jesti. Borim se sama sa sobom i mislim sve će to proći i vratit će se svojima. Razmišljajući pozitivno, ugledam prijateljicu Mariju Rešetar koja dolazi k meni. Ona je prošla to što upravo ja prolazim pa smo puno o tome mogle razgovarati.

Kasnije sam imala nekoliko telefonskih poziva od mojih: supruga, sestre Dragice i Slavice i kćeri Natalije. Navečer sam počela povraćati, ždrijelo me strašno peklo i boljelo.

Dvadesetdrugog lipnja osjećam se isto kao prvog dana. Sedmi dan od transplantacije dobila sam temperaturu $38,0^{\circ}\text{C}$. Slabo sam spavala iako sam navečer dobila

injekciju za spavanje. Počela sam krvatiti iz zubnog mesa i vaginalno te dobila proljev. Kosa mi je opadala u pramenovima. Noge su me također ludo boljele. Opet povraćanje. Kad će jednom konačno prestati?

Ujutro opet po starom, mjerjenje temperature (imam 38,7°C), vađenje krvi, vaganje. Dobila sam trombocite, uključili su mi antibiotik zbog temperature, vaginalno krvatim, imam proljev. Povremeno i povraćam. Osjećam se loše, ne mogu ni jesti, mirno ležim i razmišljam.

Drugi dan opet isto, osim što sam dobila dvije vrećice krvi grupa 0. U posjet su mi došli suprug, sin i kći.

Uvijek se osjećam malo bolje kad su kod mene drage mi osobe. Ali svi oni moraju kući, pa je opet po starom, samoća, borba s bolešću.

Dana 26. lipnja. ujutro mjerjenje temperature pa nadalje. Kosa mi je potpuno otpala uz moju pomoć. Već je deseti dan od transplantacije, ja skoro ništa ne jedem. Ujutro rano ugledala sam u kabini skakavca koji mi se približavao. Morala sam ga gadati novinama kako bi ga istjerala iz kabine. Nije mi bilo svejedno. Uspjela sam ga istjerati.

Noću sam par puta povraćala. Oko ponoći sam dobila injekciju za spavanje pa sam uspjela odspavati oko četiri sata. Žljezde slinovnice pojačano rade, pa se ne stignem

brisati koliko mi naviru. Za brisanje sam dobila veliku plahtu koju sam ubrzo svu natopila slinama. Dobila sam drugu.

Ujutro sve po starom, razne pretrage sve do vizite. Kad se donekle osjećam bolje, gledam TV pa mi vrijeme dosta brzo prolazi, a i zapisujem važne događaje.

Došao mi je suprug i brat s kojima nisam puno razgovarala jer nisam mogla govoriti, ali sam šaptala pa su me razumjeli. Važno je da smo se vidjeli.

Supruga sam zamolila da me par dana nitko ne zove telefonom, sve dok se ne oporavi grlo i ždrijelo.

Jedanaesti dan od transplantacije – povraćala sam, grozni bolovi u ždrijelu i grlu, dobila sam injekciju protiv bolova kako bih malo odspavala. Posjetila me sestra Slavica s Vitomirom, a ja ne mogu govoriti, nego šapćem. Uspjele smo se sporazumjeti.

Dvanaesti dan od transplantacije – opet mjerjenje temperature, vađenje krvi, mjerjenje tlaka, uzimanje raznih briseva te vaganje. Donijet je doručak, ništa nisam jela, popila sam čaj. Slijedila je vizita, na kojoj mi je dr. prim. Bogdanić rekao da je koštana srž proradila, što je vidljivo iz nalaza krvi.

Slijedila je punkcija koštane srži. To je dosta bolno, ali se nažalost moramo naviknuti na takve zahvate. Kasnije mi je stigao suprug, sin i suprugov brat Josip.

Za ručak sam pojela samo juhu. Drugo nisam mogla jer me mučilo povraćanje. Do tri sata ujutro povraćala sam sedam puta, ždrijelo me strašno boljelo i peklo.

Znači, veliki dio noći provela sam u povraćanju i popratnim bolovima.

Drugi dan iste popratne pojave.

Četrnaesti dan od transplantacije – ujutro sam imala temperaturu 37,5 stupnjeva C. Vadili su mi krv, mjerili tlak, dobila terapiju te sve ostalo što treba. Pored povraćanja, sline me muče jer mi neprestano cure, tako da kroz dan natopim slinama dvije do tri plahte.

Zamolila sam sve da me ne zovu, ali posjetitelji su redovito dolazili bez obzira što ja nisam mogla razgovarati. Šaputala sam. Danas je opet bio suprug s nećakom Tomicom.

Petnaesti dan od transplantacije – povišena temperatura, proljev, povraćanje, ždrijelo dalje jako boli, leukociti polako rastu, ja pokušavam spavati, ali teško ide.

Šesnaesti i sedamnaesti dan sve isto kao prijašnji dan, sve neželjene nuspojave. Svijetla točka mi je bila jedino u posjetima, stigao je suprug i kći Natalija.

Osamnaesti dan od transplantacije – nemam temperaturu, hvala Bogu, ali povraćam dalje, ništa ne jedem niti pijem.

Devetnaesti dan – povraćam dalje, temperaturu nemam, sline ne prestaju, ništa ne pijem niti jedem.

Dvadeseti dan od transplantacije koštane srži – opet vađenje krvi, mjerjenje temperature, mjerjenje tlaka itd. Povraćam dalje i štуча mi se. Više drijemam negoli sam budna, jako sam umorna.

Kasnije mi je došla prijateljica M. Rešetar što mi je bilo veoma drago.

Dvadeset prvi dan od transplantacije – čitavu sam noć povraćala (iako svaki dan pijem zofran tablete protiv povraćanja ili dobijem injekciju zofran) a i štucala sam. Ujutro sve po starom, obrada pacijenata. Osoblju ništa nije teško. Uvijek su na usluzi bez obzira na doba dana.

I danas me posjetio sin Nenad i njegova djevojka Dunja.

Dvadeset drugi dan od transplantacije – ujutro sve po uobičajenom redu, od mjerjenja temperature koju nisam imala, pa do doručka i vizite. Prestala sam uzimati antibiotik, prijepodne nisam povraćala, nego noću.

Dvadeset treći dan od transplantacije – nemam temperaturu, ali sam povraćala cijeli dan. Jao, kako me samo

peklo kod povraćanja, nisam imala što povraćati kad nisam mogla jesti, ali sam ipak povraćala. Dobivala sam infuziju.

Posjetio me suprug, moja mama i sestra Emilija. Bilo mi je neopisivo dragو kad su dolazili moji najdraži, ali mi je bilo veoma teško razgovarati s njima.

Dvadeset četvrti dan nakon transplantacije - opet povraćanje, jao, pa dokle će to trajati, pitam se.

Posjetili su me suprug i njegov brat Josip sa ženom.

Dvadeset peti dan nakon transplantacije - ujutro opet mjereno temperature, vađenje krvi itd. Noću sam opet povraćala par puta. Ujutro sam imala punkciju k.s. Poslijepodne sam opet povraćala.

Dvadeset šesti dan nakon transplantacije – ujutro su mi tri puta vadili krv. Rezultat punkcije je uredan.

Za ručak sam pojela par žlica juhe. Za večeru je bila musaka od krumpira koju volim, ali nisam mogla jesti. Opel sam povraćala. U posjet su mi došli suprug i kćer.

Dvadeset sedmi dan nakon transplantacije – ujutro sam imala temperaturu 37.8°C , noću sam jako slabo spavala iako sam dobila injekciju za spavanje, ali nije koristilo. Opel sam povraćala ujutro, osjećala sam se umorno, jedva sam ustala iz kreveta da se operem.

U vrijeme vizite prim. Bogdanić se na mene ljutio zašto ništa ne jedem. Kazao mi je da ja ne surađujem kako bih trebala, da može doći do komplikacija. Nasilu sam popila lončić mlijeka mada uz bolove grla i ždrijela.

Dvadeset osmi dan nakon transplantacije koštane srži – ujutro opet sve po starom, na viziti je odlučeno da mi se otvorи kabina s jedne strane. Primarius mi je kazao da su nalazi uredni, polako se neka dižem iz kreveta i probam šetati kroz sterilne, ali u maski na licu. Naglašeno mi je da moram jesti i kretati se.

Razveselilo me što su mi otvorili kabinu, ali ja sama ne mogu šetati.

Dvadeset deveti dan nakon transplantacije – opet vađenje krvi, mjerjenje temperature (37.4°C). Ujutro sam povraćala. Slabo sam spavala iako sam dobila injekciju za spavanje.

Na viziti je prim. Bogdanić kazao da moram jesti, kako bi mi polako skidali infuziju.

Danas su me izvukli iz kabine i polako prošetali. Pridržavali su me, teško je išlo, ali je ipak krenulo.

Kad su mi došli suprug, sestra Slavica i nećakinja Zvjezdana, ugodno su se iznenadili kad su ugledali moju kabinu otvorenu. Svi smo bili radosniji misleći da ipak ide sve u dobrom smjeru.

Trideseti dan nakon transplantacije koštane srži – slabо sam spavala, ujutro sam povraćala, temperature nemam. Vadili su mi krv, mjerili tlak. Par dana me gnjavi proljev, nikako da prođe.

Prisiljavam se nešto staviti u usta iako teško ide kroz bolesno grlo i ždrijelo.

U posjet su mi došli: moј brat Ivo sa ženom, tata Milan i sestra Emilija. Moј brat si je dao truda i primorao me da se šećem po sterilnim jedinicama. On me je držao za ruku i polako smo šetali. Danas je išlo malo bolje nego jučer.

Trideset prvi dan nakon transplantacije koštane srži – temperature nemam, malo bolje sam spavala. Po danu me gnjavio proljev, smanjena mi je infuzija pa moram pokušati više jesti. Hvala Bogu da nisam povraćala, odmah mi je bilo puno lakše jer me nije peklo u grlu. Kakvu sam dobila juhu od sestre Slavice! Bila je fenomenalna, nešto najbolje za mene.

Došli su mi suprug i kćerka što me veoma obradovalo.

Trideset drugi dan nakon transplantacije – slabije sam spavala, imala sam nezgodu jer mi se odvojio kateter iz sistema te infuzija nije tekla pravilno nego po meni. Bila sam mokra te sam se morala presvući, a sestra mi je pravilno namjestila kateter.

Imala sam temperaturu $37,5^{\circ}\text{C}$. Noću nisam povraćala. S lijevom rukom, odnosno prstima dogodilo mi se nešto čudno. Prsti na ruci mi nisu bili poravnati. Zvala sam doktoricu koja mi je kazala da moraju vidjeti u krvi elektrolite, da se ne nerviram, sve će biti u redu.

Posjetila me gospođa Andjelika. I ona me tješila..

Trideset treći dan nakon transplantacije koštane srži - temperatura je bila $38,2^{\circ}\text{C}$, vadili su mi krv, izmjerili tlak. Noć je bila teška , probudila sam se u 1.30 sati, više nisam spavala jer me sve svrzbjelo, čitavo tijelo. Po dlanovima sam imala crvene mrlje.

Na viziti su mi kazali da pazim kad jedem, zbog kakve hrane se mrlje povećavaju. Doktor mi je slušao pluća i kazao da je sve u redu.

Leukociti su 2,6.

Posjetila me kći Natalija.

REAKCIJA KOŽE NA TRANSPLANTAT

Trideset četvrti dan nakon transplantacije koštane srži - temperatura $37,5^{\circ}\text{C}$, vađenje krvi, mjerjenje tlaka, dobivam infuziju. Spavala sam slabo uz injekciju. Crvene mrle se šire po čitavom tijelu, sve više. Na viziti su odlučili davati mi injekcije i napraviti biopsiju kože.

Baš kad mi je suprug došao u posjet, doktor mi je napravio biopsiju. Skalpelom je odrezao komadić kože na bedru, grozno je boljelo jer je to rađeno na živo. Sprejem je malo poprskao kožu i učinio što je morao. Suze su mi navirale na oči od strašnog bola.

Suprug se okrenuo u stranu, nije to mogao gledati! Tješio me, jer to moraju učiniti i morala sam izdržati.

Trideset peti dan nakon transplantacije – uobičajeno se ujutro uvijek vadi krv, mjeri temperatura ($37,5$) i tlak. Umorna sam od premalo spavanja i prisutnog svrbeža kože. Danas sam počela piti ulje ciklosporin (preparat koji sprečava odbacivanje transplantata). Nažalost sve sam povratila s doručkom, pa sam za pola sata trebala opet piti. Svaki dan na viziti će mi kazali koliko moram popiti. Nalaz leukocita je 2,7.

Trideset šesti dan nakon transplantacije koštane srži - četrdeset šesti dan u bolnici.

Slabo sam spavala, temperatura je 37,2°C, vadili su mi krv.

Na viziti su mi kazali da 1 ml ulja – ciklosporina popijem svaki dan kroz šest mjeseci.

Od danas smijem prati zube i mogu početi jesti ogujeno voće, banane i jabuke.

Lijevo uho mi je još uvijek začepljeno pa slabije čujem. Danas su mi uključili novi antibiotik, zbog temperature. Dobila sam dvije vrećice krvi.

Posjetila me sestra Slavica, Alen, Vitomir i Neno.

Trideset sedmi dan nakon transplantacije koštane srži – nisam spavala čitavu noć zbog svrbeži kože, ujutro sam zaspala od šest do sedam sati. Kad sam se probudila, slijedila je osobna higijena, pa vađenje krvi, mjerjenje temperature (37,4), mjerjenje tlaka, vaganje...

Na viziti sam upozorila za svrbež kože. Međutim nalaz još nije bio gotov.

Četrdeset sedmi dan sam u bolnici. Danas sam prvi put jela ribanu jabuku s bananom.

Trideset osmi dan nakon transplantacije koštane srži – nešto bolje sam spavala, dobila sam injekciju zbog kože i injekciju za koštanu srž. Kožu sam prala čajem žalfije da ublažim svrbež.

Nešto sam pojela od ručka i čekala posjete. Došli su mi majka i brat.

Trideset deveti dan nakon transplantacije koštane srži – noću sam nešto spavala, svrbež se smanjio. Nalaz biopsije kože još nije gotov. Sestra mi je previla ranu.

Četrdeseti dan nakon transplantacije koštane srži - već sam pedeset dana u bolnici. Ujutro mjerjenje temperature (37,5), vađenje krvi, mjerjenje tlaka. Od danas 1,5 l infuzije te toliko tekućine koju sam trebala popiti.

Obavljena mi je punkcija koštane srži. Pijem tablete peptoran jer trošim antibiotik protiv svrbeži. Nisam raspoložena, dugo sam u bolnici, nedostaju mi moji najdraži, samo mi se plače, što nije dobro.

Svojim dolaskom raspoložio me suprug i njegov brat sa ženom.

Četrdeset prvi dan nakon transplantacije koštane srži - uobičajene pretrage ujutro. Glavna sestra mi je kazala da mi je primarijus uveo još jedan antibiotik zbog bakterije koju su pronašli u brisu rodnice, neka pijem puno tekućine da se ne proširi upala na mjehur. Nalaz biopsije kože još nije gotov, kao ni nalaz punkcije. Stalno se nešto dešavalo pa mi je vrijeme brzo prolazilo.

U posjet mi je došla prijateljica Marija Rešetar i moja teta Dragica, mamina sestra.

Jako su me obradovale te sam se odmah bolje osjećala. U njihovom društvu vrijeme je brzo prošlo.

Ne kaže se bez veze: "Sve što je lijepo, kratko traje" – ima tu istine.

Četrdeset drugi dan nakon transplantacije - pedeset drugi dan proveden u bolnici. Noću sam slabo spavala zbog svrbeži kože. U vrijeme vizite mi je rečeno da je nalaz punkcije u redu, da je gotov nalaz biopsije kože i da imam reakciju kože na transplantat. Počela sam piti opet novi lijek.

Poslije ručka stigao je sin i njegova djevojka Dunja. Oni su se trudili oko mene, čak su me i nasmijali pričajući smiješne događaje.

Četrdeset treći dan nakon transplantacije – ujutro vađenje krvi, mjerjenje temperature, tlaka .. Liječnici su me savjetovali u vezi maske koju moram imati kada mi netko dođe. Preporučili su mi hranu kao u bolnici, ne sirovu već kuhanu.

Danas su mi počeli davati injekcije mirocef – ceftazidim.

Četrdeset četvrti dan nakon transplantacije – Poslije uobičajenih pretraga spremila sam se, pokupila svoje stvari te su me preselili iz sterilnih jedinica na odjel Izolacija, soba br. 1. Mala sobica, a bilo nas je troje (dvije

žene i jedan muškarac). Došla mi je sestra Emilija, njezin suprug, sinovi i brat Ivo. Ugodno mi je bilo s njima.

Navečer sam slušala pjesme Zagorskog festivala “Zelenjak 1994.” Pjevalo je dvadeset pjevača među kojima je bio i moj sin s pjesmom Ostani noćas.

Četrdeset peti dan nakon transplantacije (pedeset peti dan u bolnici) - nemirno sam spavala, jedva sam čekala da dođe jutro. Kašljala sam, slinila, oči su mi suzile.

Ujutro opet vađenje krvi, mjerjenje temperature, tlaka. Dobila sam tablete i kapi za oči. Već par dana temperatura se kreće od 37.1 do 37.4°C. Vrijeme mi je brzo prošlo u društvu supruga.

Četrdeset šesti dan nakon transplantacije. Noću sam nešto bolje spavala. Čak se sjećam što sam sanjala.

Bio je to lijep san, sanjala sam kćerku i unučicu . Ujutro iste pretrage, doručak i vizita. Imala sam crvene mrlje po vratu i nosu te sam molila kremu za mazanje jer me peckalo. Dobila sam i tablete dimidril zbog mrlja po koži. Uho mi je bilo začepljeno, povremeno sam nešto čula.

Četrdeset sedmi dan nakon transplantacije – koža u istom stanju, u rodnici me također pecka.

Slabo sam spavala. Ujutro su počeli vađenjem krvi, mjerjenjem temperature...

U vrijeme vizite gledali su moje mrlje i nešto raspravljali o uzrocima. Kasnije je došla jedna liječnica i dr. Mrsić te su me pregledali. Dr. Mrsić je kazao da treba napraviti biopsiju kože. Odgovorila sam da je već biopsija kože napravljena 20.07. Uzeli su mi bris uha i bris rodnice.

Poslijepodne počela je nova terapija u vezi kože.

U posjet mi je došao sin s djevojkom.

Četrdeset osmi dan nakon transplantacije - opet vađenje krvi, mjerenje temperature i tlaka, vaganje, doručak, vizita. Rečeno mi je da dimidril tablete više ne pijem, nego mirocef.

Ciklosporin moram uzimati ujutro i navečer (toga dana), sutra samo ujutro, prekosutra ujutro i navečer.

Četrdeset deveti dan nakon transplantacije – mjerenje temperature, vađenje krvi (pitam se, koliko puta su mi već vadili krv, ne znam, bolje da ne znam) dala sam urin na pregled...

U vrijeme pregleda mi je doktorica kazala da bih idući dan mogla ići kući. Osip je bio slabiji.

Bila sam presretna. Ići će kući.

Kćerki i zetu brzo sam prenijela radosnu vijest.

Pedeseti dan nakon transplantacije koštane srži – 5. kolovoza 1994. Rano ujutro spremila sam sve stvari i čekala supruga da dođe po mene. Došao je oko 7.30 sati. Morali smo čekati do 11.30 račun koji je suprug morao podmiriti. Kući smo se vozili po jakom suncu.

Jedva sam izdržala do kuće. Kod kuće me dočekala kći s bebicom, sin i Dunja.

Ručak je bio gotov. Od sestre Slavice u sobi je bilo prekrasno cvijeće i pismo.

Suprug i djeca dočekali su me cvijećem. Moji dragi znaju da jako volim cvijeće. Telefonski pozivi rodbine i prijatelja i pitanja – osjećam li se dobro.

Kad sam se oprala i naručala, brzo sam zaspala.

Kod kuće moram trošiti lijekove: ciklosporin 1 ml dnevno, peptoram 1 tbl. uvečer, nistatin 6 x 2 ml, ospen 2 x 1000 mg dnevno. Za kožu beloderm. Kontrolu imam za tjedan dana.

Kod kuće je najljepše.

Kod kuće su se svi trudili da mi pomognu, ugode, samo da bude sve u redu.

Kad su dolazili k meni u sobu, nosili su zaštitne maske na licu, kako bi se spriječile infekcije. Svi su bili disciplinirani jer ja sam se također morala štititi od infekcija.

Dani kod kuće su mi prohujali. Jedanaestog kolovoza ponovno u Zagreb na kontrolu.

Sretno smo stigli u bolnicu gdje su mi izvadili krv. Pričekali smo nalaz koji je bio uredan, a sljedećeg dana smo morali zvati da nam kažu koliko moram trošiti ciklosporina. Od danas sam mogla izlaziti van ujutro i navečer kad nema sunca. Liječnik mi je kazao kakvu hranu smijem jesti.

Putovanje mi je bilo veoma naporno, bila je vrućina, jedva sam izdržala do povratka kući.

I opet sam se probudila sa crvenom usnom šupljinom i suznim očima, crvenim mrljama na dlanovalima, uz povremeno zujanje u ušima, boljelo me debelo crijevo, gležnjevi su mi oticali, na licu smeđe mrlje i crvenilo. Bila sam stalno u kontaktu s liječnikom, dobivala sam savjete telefonom i postupala prema savjetima.

Znala sam da u slučaju temperature iznad 38,5°C popijem tabletu da mogu s obitelji jesti i biti bez maske, ukoliko nitko nije prehladen ili bolestan.

Osamnaestog kolovoza ujutro sam se spremila za kontrolu te krenula sa sestrom Dragicom i suprugom u Zagreb.

Dr. Mrsić nas je primio, pogledao nalaze i kazao da sljedećeg dana opet nazovemo u vezi uzimanja ciklosporina. Nalaz je bio zadovoljavajući.

Kući smo se vratili oko petnaest sati.

Naručala sam se i otišla leći. Kad sam odspavala, oko dva sata, došle su mi moje drage sestrice i brat. Pričali smo svašta, bili smo radosni jer ja sam izdržala transplantaciju koštane srži koja je bila veoma teška. Svi smo vjerovali da će moje zdravlje iz dana u dan biti bolje.

Svakodnevni telefonski pozivi i posjećivanje.

Imala sam osjećaj da me ljudi vole i da brinu o meni.

Došla je i treća kontrola poslije transplantacije – 29. kolovoza 1994. g.

Ujutro oko šest sati krenuli smo ja, suprug i sin u Zagreb, a usput smo pokupili prijateljicu Mariju iz Kalničke Kapele. Dok smo u bolnici obavljali preglede, sin je otišao na probu za nastup na Krapinskom festivalu.

Nalazi su bili ohrabrujući.

Sretno smo se vratili kući. Nakon odmora otišli smo mojem tati na rođendan. Bilo mi je vrlo ugodno. Kod roditelja je bio brat s obitelji te smo se lijepo družili.

Ostale dane sam imala opet dosta posjeta (sestra Slavica s kćerkom, sestra Emilija, susjede Gradečak, Peček i Mohenski i gospođa Ciboci).

Jedan dan je došla moja kolegica Vilena. Puno smo pričale. Ona je prije mene znala od kakve bolesti bolujem.

Od 5. kolovoza 1994.g. sam kod kuće na njezi uz redovite kontrole.

Divno je kod kuće nakon dugog boravka u bolnici, treba dosta vremena da se bolest smiri, a pogotovo reakcija kože na transplantat.

Došao je 7. rujna (četvrta kontrola poslije transplantacije). S nama je na kontrolu krenula i Marija Rešetar.

Kad smo obavili vađenje krvi, otišli smo dermatologu na Šalatu zbog mrlja po licu. Za lice mi je napisao dvije vrste krema kojima sam morala mazati lice.

Kontrola za tri tjedna. Kontrolu smo obavili i kod dr. Bogdanića. Pregledao me i kazao da su nalazi relativno dobri, da za dva tjedna opet dođem na kontrolu.

Vratili smo se kući sretni što se stanje popravilo.

Polako sam se kretala po u stanu. Ujutro i navečer odlazila sam u dvorište, sjedila i uživala u prirodi u kratkim šetnjama.

BOLESTI POSLIJE TRANSPLANTACIJE I DEFINIRANJE KRVNE GRUPE

Uhvatila me prehlada koje se nisam mogla lako riješiti.

Kašljem, usna šupljina opet crvena, temperatura 37.3°C , bijele naslage oko zubi, ispirem usta, ali ništa bolje, a i teško gutam.

Konzultirala sam primarijusa Bogdanića. On mi je kazao da trošim medrol dva puta dnevno po 32 mg, pa opet jedan dan samo 32 mg – naizmjениčno. Rekao je ako se temperatura digne više od 38°C , moram ga zvati da mi propiše antibiotik.

Moje stanje se nije popravljalo. Suprug je zvao liječnika jer više nisam mogla jesti. Dobila sam i afte pored bijelih naslaga po ustima.

Suprug me morao odmah odvesti u bolnicu. S njim je išao i sin. Smjestili su me u sterilne kod prof. Labara. Odmah su mi vadili krv. Dobila sam tri boce infuzije, injekciju za kožu, ciklosporin, ospen.

U bolnicu sam bila primljena 16. rujna 1994. g.

Čitav dan nisam ništa jela.

Bila sam jako umorna i brzo sam zaspala. Sljedećeg dana opet vađenje krvi, (vene pucaju često pa me više puta pikaju), bris nosa i grla, urinokultura, RTG srca i pluća, tri litre infuzije. Za doručak sam popila čaj, za ručak pojela juhu.

Dobila sam proljev.

Navečer me zvala kćer, suprug i sestra Slavica.

Ujutro opet vađenje krvi, mjerjenje temperature, tlaka.

Dobila sam infuziju. Za doručak sam jela griz. U usnama me strašno boljelo i peklo, tako da sam za ručak jedva pojela juhu.

Nisam se dobro osjećala. Ležala sam mirno. Čim sam ugledala supruga i kćer, zaboravila sam na bol.

Odmah mi je bilo malo bolje. Vidite, što rade drage osobe.

Bila sam smirenija. Kada su otišli, brzo sam zaspala.

Devetnaestog rujna opet vađenje krvi, mjerjenje temperature, tlaka, vaganje (56 kg).

U osam sati je već bio kod mene primarijus Bogdanić i pitao me kako sam. Došao je par puta taj dan. U vrijeme pregleda prof. Labar je kazao da treba opet napraviti biopsiju i to na bradi, dodao je još neke lijekove.

U 12.30 sati sestra Ljiljana me odvela u Kiruršku ambulantu na biopsiju. Bojala sam se. Doktor mi je dao injekciju ispod brade, pokrio me po glavi i kad je malo utrnulo, odrezao je komadićak tkiva i sašio.

Vratila sam se u sobu i nakon dva sata sam počela jačko krvarenje iz ranice.

Stavljala sam hladne obloge, ali krvarenje nije stalo. Dr. Mrsić je pogledao ranicu i kazao sestri da me opet odveze u ambulantu da mi bolje sašiju, pre malo je šavovala. Sestra me odvela na šivanje. Na živo mi je stavio još dva do tri šava. Rekao je da za dva do tri dana treba premotati ranu.

Kad sam bila na stolu, nešto mi je palo na noge i jako me udarilo. Pitala sam sestruru što mi je palo na noge.

Sestra mi odgovori: "Komad lustera, sreća da nije čitav pao".

Tko ima peh u životu, ima ga.

Imala sam suzne oči od bolova i šutjela sam, nisam komentirala.

Vratila sam se u sobu. Došao je doktor. Nisam ga uz nemiravala pričanjem o događaju.

Ujutro sve ispočetka - vađenje krvi, mjerjenje temperature, tlaka, bris usta i nosa, urin na pregled. Danas je bila sternarna punkcija.

Za doručak sam jela rižu na mlijeku i ništa više. Došli su mi suprug i kćer. Opet malo veselja u boli i tuzi. Kad su moji otišli, gledala sam televiziju i zaspala. Prije spavanja uvijek sam voljela pogledati fotografije svojih najdražih. Svaki dan sam pisala skraćeni dnevnik.

Novo jutro, opet iste pretrage, od mjerjenja temperaturе, tlaka, vađenja krvi i EKG.

Vizita. Dr. Labar me pitao kako sam. Rekao je da nalaže nisu loši i da bi za par dana mogla ići kući.

Danas su mi premotali bradu. Tri sestre nisu mi uspjеле izvaditi krv. Ubodi na rukama i nogama bili su vrlo neugodni. Ugradile su mi braunilu.

Dvadeset drugog rujna nakon vađenja krvi, uzeli su mi nekoliko briseva i uzorak stolice, izmjerili temperaturu.

Došao je gospodin primarijus. Kazao mi je da su nalaže uredni i da čim prije jedem pa će moći kod kuće uzimati lijekove.

Smanjili su mi infuziju na dvije litre i neke lijekove. Rečeno mi je da idući dan idem na pregled u bolnicu (Šalatu), odnosno na biopsiju sluznice.

Pitala sam doktore zašto mi je tako otečeno lice. Odgovorili su da je to posljedica uzimanja lijekova.

Odmaraala sam do ručka. Za ručak sam dobila puding i juhu. Pojela sam malo juhe. Stigao mi je brat u posjet. Vrijeme je brzo prošlo.

Razmišljala sam što me sutra čeka kad idem na biopsiju sluznice (unutarnja strana lica).

Navečer sam rano legla i zaspala.

Ujutro me probudila sestra i izmjerila temperaturu. Poslije toga druga sestra mi je izvadila krv i uzela bris grla.

Poslije doručka došla je sestra Ljiljana i sa mnom otišla na autobus koji je stajao ispred zgrade odakle smo se odvezle do Šalate, odjel ORL. Bilo je puno pacijenata pa smo morale čekati da nas pozovu. Kako mi je bilo teško čekati na red ne mogu ni opisati jer sam promatrala oko sebe pacijente koji su također čekali na pregled. Molila sam Boga da što prije obavimo pregled i odemo natrag otkud smo došle. Konačno su me pozvali u ambulantu. Doktor mi je odčepio uho ispiranjem. Drugi liječnik mi je aparatićem otkinuo komad sluznice i stavio u posudu s tekućinom. Plakala sam kad su završile pretrage i vratile smo se na Rebro. Čekale su me Natalija i Dunja. Nakon bola i tuge eto veselja.

Od petnaest sati do ponoći primala sam lijekove u infuziji. Sve je bilo lakše uz moje cure.

Dvadeset četvrтog rujna uobičajeno mjerjenje temperature, vađenje krvi, mjerjenje tlaka. Na Kirurgiji su mi izvadili konac iz brade.

Rečeno mi je da moram jesti, nakon čega će ukinuti infuziju, ali ћu i dalje piti lijekove.

Uzimala sam dosta lijekova: efloran tbl., novocef, ranital, amoksiklav, nolicin, ciklosporin itd.

Doktor primarijus V. Bogdanić me pitao mogu li jesti. To je pitao i sestru. Nešto sam ipak jela toga dana. Borila sam se sama sa sobom samo da bi pobijedila bolest.

Bila sam umorna pa sam i po danu malo zadrijemala.

Tako su mi dani brže prolazili. A kad sam bila slobodna, pisala sam dnevnik. Često sam gledala fotografije voljenih. Tada sam osjećala još veću volju da se borim s bolešću i da je pobijedim. Imam za koga živjeti.

Dvadeset petog rujna ujutro počinje sve isto, od mjerjenja temperature, tlaka, vađenja krvi.

Slijedi doručak koji sam morala pojesti jer nema više infuzije.

Poslije sam nešto čitala. Poslije ručka u posjet mi je došao suprug koji me razveselio pričajući zanimljivosti. Poslije posjeta opet mjerjenje temperature, davanje lijekova i večera. Dosta brzo mi je prolazilo vrijeme u bolnici. Pisanje, čitanje, gledanje fotografija, TV.

Dvadeset šestog rujna rano ujutro oko 5.50 sati čula sam na radiju sina kako pjeva pjesmu "Gda nebu me već". To me jako razveselilo. Pjesmu je pjevao na Krapinskom festivalu. Poslije toga došla je medicinska sestra mjeriti mi temperaturu, vaditi krv i uzeti urin.

Temperatura je bila 37.3°C. Imala sam 56 kg. Na Očnom odjelu mjerili su mi vlažnost očiju koja je bila smanjena. Nakon liječničkog obilaska rečeno mi je da sutradan mogu kući.

S psihologinjom doktoricom Irenom Ladika provela sam ugodno vrijeme. Vrlo je ugodna i draga osoba. Bilo mi je veliko zadovoljstvo s njom razgovarati. Kazala mi je gdje radi i uputila me da ju posjetim. Obećala sam joj da će ju posjetiti s prijateljicom Marijom Rešetar.

Utorak, 27. rujna

Poslije vađenja krvi i mjerjenja temperature, ja sam se spakirala za odlazak kući. Primarijus je došao k meni i pozdravio se sa mnom te mi je rekao da će prije polaska kući još imati razgovor s dr. Mrsićem. Doktor mi je sve

nejasnoće rado objašnjavao. Naglasili su da moram nositi masku, ne ići na sunce, čuvati se prehlade, jesti kuhanu hranu, ne jesti grah, gljive...

Oko 11.15 sati došao je suprug i nakon što je sredio otpusnicu i ostale papire, krenuli smo kući. U autu je bilo vruće, jedva sam izdržala do Varaždina. Kod kuće nas je dočekala kćи Natalija sa svojom Anamarijom i sin Nenad. Na stolu je bilo krasno cvijeće. Ručak je bio odličan. Sve je bilo kod kuće naj naj.

Druga dva dana prošla su mirno u društvu najdražih.

Moj brat je predložio da uzmemu medicinsku sestru koja će brinuti o meni i pomagati mi. Tako smo i učinili. Imala sam višu medicinsku sestru u mirovini koja me svakodnevno njegovala i pomagala u kućanskim poslovima po nekoliko sati. Brat je plaćao polovicu troškova za medicinsku sestru. Imam dobrog brata i dobre sestre.

Tridesetog rujna posjetile su me kolegice i kolege iz Zavoda za zaštitu spomenika kulture Varaždin. Proveli smo zajedno određeno vrijeme.

Kasnije mi je došao suprugov brat Josip. Opet sam imala društvo za pričanje.

Petog listopada rano ujutro ponovno sam morala poći na kontrolu. Sa mnom je išao sin i suprug. Kad smo stigli

u Dnevnu bolnicu, brzo su mi izvadili krv (dva puta) i čekali smo doktora primarijusa Bogdanića te nalaze. Oko dvanaest sati doktor nas je pozvao u ambulantu. Rečeno nam je da su nalazi uredni, da za dva tjedna dođemo na kontrolu. Sutradan moramo zvati u vezi koncentracije ciklosporina da nam kažu kako ga dalje uzimati. Dalje sam morala uzimati medrol, ospen 1000, peptoran i kapi za oči.

Šestog listopada oko jedan sat u noći imala sam strašne bolove u koljenima, osjećala sam suhoću usta te nisam mogla spavati. Ujutro sam razgovarala s doktorom primarijusom koji mi je rekao da se polako krećem, protiv bolova moram uzeti panadon i vitamine plibex, da su bolesti od medrola.

U ponedjeljak, 10. listopada krenuli smo u Zagreb (ja, suprug, kći i sin). Doktor me pregledao, dao injekciju protiv bolova u kostima i kazao da dođem na kontrolu za tri tjedna.

Za mjesec dana opet ću dobiti tu injekciju.

U ustima su se pojavile afte pa sam opet zvala doktora 13. listopada i pitala ga što da učinim.

Trebala sam trošiti efloran 3x1 tabletu šest dana i isprati usnu šupljinu.

U usnoj šupljini mi je bilo loše pa sam se opet konzultirala s doktorom. Prekinuo je ospen i zamijenio ga virolexom 3x2 tbl. dnevno. Za četiri dana trebala sam ga obavijestiti o stanju. To sam učinila 19. listopada. Uputio me što i kako dalje uzimati lijekove. Slušala sam svojeg dobrog doktora i po njegovim uputama radila.

Svakodnevno sam imala dosta posjeta: sestre, šogore, brata Ivu, šogorice, kolegice Boženu i Pepicu sa suprugom, Dubravku, gospođu Zajec, nećakinje i nećake, gospođu Šprem Dragicu, sestričnu Katicu sa suprugom. Posjećivao me i dr. Damir Zajec.

Zar me nije napustila nada?!

Drugog studenog 1994. morala sam opet na kontrolu u Zagreb. Suprug i sin su se spremili i išli sa mnom.

Kad smo stigli u bolnicu, teško sam se kretala po stepenicama pa su me više nosili nego što sam hodala.

Izvadili su mi krv i čekala sam nalaze i pregled. Nalaz je bio u granicama normale. Doktor me uputio koje lijekove dalje trošiti (ospen, peptoran, dimicon, ciklosporin, medrol). Otišli smo kući. Jedva smo čekali da stignemo. Put me uvijek dosta umori.

Sa svojim doktorom sam uvijek bila u kontaktu telefonskim putem. Njemu nikad nije dosadilo. Uvijek je

imao strpljenja za dobre savjete, u svakom problemu je htio sudjelovati i pomoći.

Za nekoliko dana opet sam ga nazvala i tražila pomoć: „Što učiniti? Sve teže hodam“. Rekao je da je potrebno napraviti rendgen kukova, zdjelice i kralježnice te mu poslati faxom nalaz.

Kad je nalaz bio gotov, poslali smo mu ga na uvid. Suprug je nazvao doktora i razgovarao s njim u vezi nalaza koje je on pogledao. Rekao je da odmah smanjim medrol i dođem na kontrolu.

Trideseti studeni.

Tog dana rano ujutro spremili smo se za Zagreb na kontrolu. S nama je išla priateljica Marija Rešetar. Stigli smo u bolnicu i odmah obavili vađenje krvi.

Hodala sam pomoću štaka i hodalice.

Dok smo čekali nalaze, otišli smo nešto pojesti jer nismo ništa jele prije vađenja krvi.

Konačno sam ušla u ambulantu. Doktor mi je rekao da je KS u redu, ali da mi je stradala kralježnica od lijekova pa si moram dati napraviti korzet za kralježnicu kako bih se lakše kretala. Medrol mi je smanjio, a preporučio kalcij.

Svaki mjesec sam dobila injekciju B-12. Uz navedene lijekove trošila sam lijek za tlak, koji mi se dosta povisio. (170/120).

Od 10. prosinca 1994. g. počeo mi je dolaziti fizioterapeut svaki dan jer sam se sve teže kretala.

Volim dvanaesti mjesec jer dolaze božićni blagdani, pa kad je još bijeli Božić, veselju nema kraja. Bez obzira na bolest ja sam bila dobro raspoložena. Svaki dan sam imala dosta posjeta. Razveselila me i predsjednica Bedema ljubavi Z. Makšan. Telefon je često zvonio jer je stalno netko pitao kako sam.

Hvala svima, bilo mi je dragو što su dolazili i zvali me.

Posebno sam zahvalna dragoj kolegici Josipi Redep koja se mnogo brinula i dolazila poslije svake kontrole.

Kad nas snađu neke poteškoće, onda se vidi tko ti je pravi prijatelj.

Ne mogu da ne spomenem dragu gospodu Katicu Zagjec koja je također dosta dolazila i stalno mi nosila kolache. Još dan - danas ona mi ispeče orehnjaču, nekad makovnjaču, biskupski kolač i iznenadi me posjetom. Kako je lijepo kad se čini dobro. Dobro se vraća dobrim, u to sam sigurna.

Prošao je dvanaesti mjesec i stigla Nova godina. Mnogo dragih ljudi je nazvalo i čestitalo. Došla je i sestra Dragica s kćerkom i zetom.

Brzo je prošla Nova godina. Nakon toga uobičajene kontrole.

Četvrtog siječnja 1995. g. u pravnji supruga i sestre Dragice ponovno na kontrolu u Zagreb. Najprije su mi izvadili krv, zatim smo otišli nešto pojesti nakon čega smo mogli mirno čekati doktora. Kad je došao dr. Mrsić, ušla sam u ambulantu.

Pogledao je nalaze i kazao da je krvna slika u redu, zatim me slušao zbog teškog disanja, izmjerio tlak (160/105) i poslao me na rendgen pluća. Doktor je kazao da je sve u redu s plućima. Bila sam sretna. Za četiri tjedna trebam doći na kontrolu.

Čitav prvi mjesec posjećivali su me brojni prijatelji.

Trideset prvog siječnja 1995. g. razgovarala sam telefonom s prim. Bogdanićem.

Moralu sam nazvati doktora jer sam imala sljedeće probleme: kašljala sam, kihala, uho mi je bilo začepljeno, gnjavio me mjehur. Počela sam trošiti sinersul, a za kašalj bisolvon. Doktor mi je kazao ako dobijem temperaturu preko 38°C , neka počinjem uzimati klavocin. Inače

ospen redovito uzimam. Slušala sam doktora, postupala prema njegovim uputama.

Ponovna kontrola 8. velječe 1995. g.

U Zagreb smo krenuli rano ujutro.

Nakon vađenja krvi primarijus nas je pozvao u ambulantu i rekao: „Krvna slika je u redu, tlak povišeni 180/110, svaki dan mjeriti i piti tablete kordipin, ospen dalje trošiti, sulfasol kapi za oči dalje trošiti. Roze točkiće po rukama su od medrola. Svaki mjesec dobivati injekciju B-12, medrol uzimati svaki dan, za sada od 8 mg, nazvati sutra za koncentraciju ciklosporina da znam koliko dnevno dalje uzimati, za jetrene pitati drugi dan.“ Tih uputa sam se držala.

Tih su me dana posjetili dr. Damir Zajec s Vesnom, sestre, brat, roditelji, kolegica Lončar B., susjedi, šogorice, šogori, gospođa Katica Zajec, nećaci, nećakinje, gospođa Pongračić, prof. Karmen Jakopović, kolegica Dubravka Podbojec, gospođa N. Levanić, prijatelj Ratko Podbojec...

Možda će se netko čuditi što spominjem posjetitelje, međutim to je bilo meni veliko veselje.

Opet kontrola 8. ožujka 1995. g.

Sa suprugom i sinom ujutro oko 6,30 sati krenula sam u Zagreb. Kad smo stigli u bolnicu, išla sam na vađenje krvi. Nakon kraćeg vremena pozvao me dr. Bogdanić i rekao da je krvna slika u redu, a to što imam proljeve da mora povećati medrol i ciklosporin. Uputio me kako uzimati lijekove. Kontrola za šest tjedana.

Desetog ožujka zvala sam Dnevnu bolnicu i pitala za nalaze. Neki su bili gotovi a za krvnu grupu sam trebala nazvati 15.03. Tog dana sam pitala za krvnu grupu, ali još nije bila definirana. Nemam još uvijek određenu krvnu grupu. Ako bih trebala dobiti krv, onda bi mi dali 0 RH factor +.

Rečeno mi je ukoliko se proljev ne smiri do ponedjeljka, trebam doći u Zagreb dr. Mrsiću jer dr. Bogdanić neće biti u bolnici tjedan dana.

Prošlo je još par dana mirno, ali 21.03. počeli su mi strašni bolovi u predjelu desnog bubrega (napadaji). Popila sam tabletu protiv bolova, ali nije bilo bolje pa smo navečer morali zvati Hitnu pomoć. Dobila sam injekciju protiv bolova pa su napadaji bili slabiji, ali ne zadugo.

Opet u noći strašni bolovi, ujutro opet na Hitnu. Suprug je razgovarao s dr. Mrsićem, kojemu je sve objasnio, proljeve sam dalje imala i bolovi nisu prestajali.

Proljevi su trajali oko dva tjedna, 3-5 puta dnevno, iako sam bila na dijeti. Doktor je rekao da sljedećeg dana dođemo u bolnicu jer se mora napraviti biopsija rektuma.

Nakon dolaska odmah su mi izvadili krv, dala sam stolicu i smjestili su me na Internu u Izolaciju. Sestra mi je napravila klizmu – ispraznila crijeva te je nakon sat vremena došao bolničar i odvezao me kolicima na ultrazvuk bubrega i biopsiju rektuma. Poslijepodne sam bila na RTG kralježnice i pluća.

Dobila sam injekciju protiv bolova. Temperatura je bila 37.7°C , mjerili su ju svaka dva sata.

Sva izmučena počela sam drijemati jer već dugo se nisam naspavala.

Ujutro opet vađenje krvi, kontrola urina, tlaka, mjerenje temperature.

Za doručak sam pojela malo tijesta na mlijeku. Dr. Mrsić je kazao da mora povisiti medrol 2×32 mg. i da trebam piti puno tekućine.

Napadi su se smirili, samo me stolica mučila.

Za ručak sam dobila juhu i žgance.

Mnogo rodbine je zvalo, a u posjet mi je došao sin koji mi je bio svjetlo u tami.

Nakon ugodnog časkanja sin je morao otići kući, a ja sam uzela album i gledala drage fotografije sve do polaska na spavanje.

Svanuo je novi dan. Hvala Bogu da sam ga dočekala. Opet mjerjenje temperature, vađenje krvi i mjerjenje tlaka. Doktor je odredio dalje trošiti medrol, pitao me kako je s proljevima te rekao da će popodne doći primarijus na razgovor.

Oko četrnaest sati stigao je moj dragi doktor primarijus Bogdanić te smo o svemu razgovarali.

Obećao mi je da se selim k njemu u sterilne čim bude mjesta.

Oko 15.30 sati došao je dr. Mrsić te mi je rekao da je nalaz negativan – biopsija rektuma.

U posjet su došli suprug i kćerka koji su me razveselili. Pričali smo o mnogo čemu i vrijeme je brzo prošlo.

Malo sam čitala i pisala dnevnik. Spustila se noć i spremila sam se spavati.

Mnogo sam razmišljala prije spavanja o životu.

Tako sam zaspala. Probudila sam se kad je došla sestra u sobu noseći toplomjer. Počeo je novi dan mjerenjem temperature, tlaka, vađenjem krvi, jutarnja higijena te doručak - hrenovke i čaj.

Primarijus dr. Bogdanić smanjio mi je medrol 1x32 mg, uključio nolicin i odredio strogu dijetu tri dana. Preporučio mi je jesti kuhanu rižu, kuhanu krumpir, kuhanu piletinu, ribanu jabuku, prežganu juhu, čaj (ne slatki) i bobu štapiće.

Dvadeset šestog ožujka je rođendan mom sinu.

Bila sam tužna. Nema mame da ispeče tortu i kolače, nema rođendanskog slavlja i veselja kao što je bilo kad sam bila zdrava. Rođendane smo uvijek slavili u krugu obitelji i rodbine. Suprug i sin su često svirali na rođendanima. U kući je bilo veselo, a sada to neće biti. I to je život.

Jutro mi je prošlo u iščekivanju posjeta. Došao mi je suprug i njegov brat Tomo sa sinom Marijanom.

Bili su kod mene oko dva sata.

Sve posjete punile su me pozitivnom energijom koja mi je zaista bila potrebna.

Sljedećeg dana probudim se bez temperature, s rjeđim stolicama, izgleda da se sve smiruje.

Oko 9.30 sati su me preselili u sterilne jedinice kao što je primarijus obećao, ali na pomoćni krevet. U vrijeme vizite sam kazala kako sam primijetila u stolici tamne kožice, krpice, kao da se nešto ljušti, a po crijevima mi

„svira“, čudan osjećaj. Doktor mi je rekao da prestanem piti ospen par dana jer mi je sluznica crijeva upaljena i oštećena, moram biti na kolitis dijeti.

Kolitis dijetom preporuča se suplementacija vitamina i minerala u dogovoru s liječnikom (suplementacija – dodatak prehrani). Nikada se ne zna što će se novog dogoditi idućeg dana, do kakvog iznenađenja će doći. Prošao je ručak, došla mi je kćerka i nećakinja Lilika. Drage moje cure strašno su se trudile da me razvesele, pričale su mi svašta i uspjеле su u svojoj nakani.

Kad su otišle kući, bila sam zabrinuta hoće li sretno stići. Hvala Bogu sretno su stigle.

Čim su došle kući, javile su mi se telefonom. Mirno sam mogla otići na spavanje.

Ujutro sam se sretno probudila čekajući tko će doći u posjete. Bila sam radosna kad sam ugledala svoju mamu, sestru Slavicu i šogora.

Dan mi je prošao mirno bez nekih velikih iznenađenja. Došao je novi dan.

Ujutro su mi dvaput vadili krv i obavili ostale uobičajene pretrage.

Tlak mi je bio 150/100 pa sam popila irumed. Imala sam 55 kg.

Za ručak sam dobila nemasnu juhu, pire krumpir i kuhanu piletinu, a za večeru žgance.

U posjet mi je došao suprug sa sestrom Dragicom. Bilo mi je lijepo s njima pa makar u bolnici, ali sam se raslužila kada su odlazili. Tako mora biti.

Sljedećeg dana opet vađenje krvi, mjerjenje temperaturе, doručak, vizita i čekanje ručka i posjeta. Moji su zvali, ali danas nisu došli jer sutra idem kući.

Idućeg dana počela sam odmah ujutro pakirati svoje stvari za odlazak kući. Više mi se ništa ne jede, jedva čekam da stignu moji i da krenem doma.

Konačno je stigao suprug i krenuli smo kući. Doma je bilo veselo. Dočekala me kći, unuka i gospođa Dragica Šprem. Kad sam se raspremila, oprala ruke, počela sam ručati finu juhu, kuhanu piletinu i salatu. Kasnije sam se odmarala.

Dvanaestog travnja 1995. g. opet na kontrolu.

Ujutro oko šest sati spremili smo se i krenuli za Zagreb. Za vrijeme vožnje bila sam šutljiva jer se nisam dobro osjećala. Velik dio puta proveli smo u tišini. Za mene je vožnja dosta naporna i teško podnosim sat i pol vožnje do Zagreba. U dnevnoj bolnici prvo vađenje krvi. Za vrijeme čekanja otišli smo nešto pojesti.

Malo smo se prošetali i vratili se. Brzo nas je pozvao primarijus, pogledao nalaz i rekao mi da je sve u redu, a za ostale nalaze trebam zvati sutra. Jetrene nisu bile isti dan gotove, kao ni koncentracija ciklosporina.

Sljedeći dan sam nazvala i sve mi je bilo objašnjeno.

Desetog svibnja 1995. g. kontrola.

Rano ujutro sam sa suprugom otišla po prijateljicu Mariju Rešetar te smo zajedno išle na kontrolu. Ugodnije nam je bilo zajedno putovati, a kolegica se nije trebala mučiti autobusom.

Bile smo zadovoljne konstatacijom liječnika. Posjetile smo doktoricu psihologinju Irenu Ladiku. Ona je s nama mnogo razgovarala kad nam je bilo najteže, kad smo bile transplantirane. Kad nas je ugledala, iznenadila se i obrađovala. Interesiralo ju je kako smo, sve je htjela znati. Bilo nam je lijepo s njom, razgovarale smo o svemu.

Ja sam medrol opet trebala smanjivati. Na kontrolu trebamo doći za šest tjedana. Bilo bi idealno da je sve bilo u redu na povratku kući, ali nije. Skoro smo imali direktni sudar s policijskim vozilom. U jednom trenutku policajac se našao ispred nas, vozio se prema nama, da nije suprug skrenuo desno na oranicu, bio bi direktni sudar. Hvala Bogu ostali smo svi živi i zdravi.

Auto je ležao u jarku odakle nas je traktor morao izvlačiti. Čak se nije ni auto slupao. Uplašili smo se svi, ali dobro je prošlo. Prijateljicu smo odvezli kući. Kod nje smo popili kavu i krenuli svojoj kući.

Jedva sam čekala da legnem, bila sam jako umorna.

Dani kod kuće brzo su prolazili. Bili su ispunjeni. Svakodnevno, kao da su se dogovorili, dolazili su mi gosti.

U šestom mjesecu posjetila me sestrična Grozdana sa suprugom iz Kanade. Njih nisam vidjela nekoliko godina. Posjetili su me dragi prijatelji Delić Sonja i Dragec.

Šesnaestog lipnja je godišnjica transplantacije ili moj prvi rođendan, kako nam je govorio dr. primarijus jer od transplantacije nanovo smo rođeni.

Dvadeset prvog lipnja opet kontrola u Zagrebu. Ujutro poslije šest sati krenula sam sa suprugom i susjedom Pećekom koji nas je vozio.

Dobro i brzo smo obavili razgovor kod liječnika te se sretno vratili kući. Nalazi su bili u redu.

Šesti mjesec je brzo prošao i došao je sedmi. Sin je snimao spot za jednu pjesmu pa je bilo dva dana vrlo dinamično i interesantno.

U sedmom mjesecu došle su mi kolegice i kolege koji su me veoma obradovali (direktor Trstenjak, kolega Josip te moja Karmen).

Uvijek su mi bili dragi i mnogo mi pomagali kad sam se razboljela.

U teškim trenucima i bolesti vidiš tko ti je pravi prijatelj.

Došla je moja najmlađa sestra Emilija koja mi je također bila na usluzi. Divno je imati dobre sestre, brata, ostalu rodbinu te kolege i prijatelje na koje se uvijek možeš osloniti.

U međuvremenu sam morala otići na ginekološki pregled u Čakovec. Trošila sam hormonske tablete trisquens po kojima sam morala dobivati menstruaciju jer transplantacijom sam ju izgubila.

Kad sam obavila pregled, odmah sam se lakše osjećala i opet sam bila neko vrijeme na miru.

Dani su mi letjeli strahovitom brzinom, pogotovo kad mi je bilo dobro.

U devetom mjesecu morala sam opet ići na kontrolu.

To je već četrnaesta kontrola poslije transplantacije koštane srži.

Šestog rujna 1995. g. rano ujutro spremila sam se i sa suprugom krenula u Zagreb na kontrolu. Usput nam se pridružila prijateljica Marija u Kalničkoj Kapeli koja je također išla na kontrolu.

U bolnici Rebro izvadili su nam krv te smo imale vremena do čekanja nalaza i doktora pa smo otišle u Merkur gdje smo se najprije liječile. Tamo smo potražile drage doktore Miniga, dr. Ostojića, dr. Perajicu, sestru Vesnu i s njima razgovarale. Bilo im je jako dragو što smo ih potražile i posjetile. Srele smo i dr. Kušeca te malo popričale i s njim.

Nakon ugodnih razgovora otišle smo opet na Rebro čekati pregled te smo svratile na kavu u kafić. K nama je došla dr. psihologinja Ladika. Ugodno smo razgovarale s njom. Oko četrnaest sati dr. Mrsić je počeo raditi, mijenjao je primarijusa Bogdanića koji je bio na putu. Nakon kontrole krenuli smo kući. Doma je najljepše, veselim se domu. Opet sve po starom, svaki dan posjete.

Jednog dana došli su mi suprugov bratić Đura i Edit iz Njemačke.

Bili smo u Graberju u sportskoj dvorani na proslavi 50. obljetnice Radio Varaždina gdje je pjevalo i naš sin. S nama su bili Jožek i Micika.

Dvadeset trećeg rujna 1995. g. (subota) bili smo u Mariji Bistrici (ja, suprug, kći Natalija, unuka Anamarija i mama Slavica).

Na povratku smo otišli k mami Slavici na ručak. Poslije ručka kući.

Dan je lijepo i brzo prošao.

Dobro sam se osjećala, polako se kretala po kući, primala sam posjete svakodnevno i bilo mi je dobro. Jedan dan me obradovala kolegica Pepica sa suprugom koja se mnogo brinula za mene. Poslije njih došla mi je draga gospođa Katica Zajec i prijateljica Dubravka.

Moja Pepica i gospođa Katica donijele su mi puno voća i kazale da moram puno jesti kako bi mi bilo dobro. Susjedi Geci također su mi donijeli puno voća.

Često me je posjetio dr. Damir Zajec koji me savjetovao u vezi terapije. Tako sam krajem desetog mjeseca počela trošiti sumamed jer sam imala temperaturu i boljele me grlo. Par dana bilo mi je dobro, pa sam već 12. studenog bila na rođendanu svojoj unuci Anamariji koji smo lijepo proslavili uz rođendansku tortu i ostale delicije. Kad smo se vratili kući, čekali su nas roditelji - mama Andjela, tata Cvjetko i Tomo.

Prije Anamarijinog rođendana 8. studenog imala sam kontrolu u Zagrebu, vozio me sin Nenad. Na pregledu mi je rečeno da medrol trošim tri puta tjedno po pola tablete 8 mg.

Ciklosporin trebam uzimati dalje kao i do sada, kontrola je za šest tjedana, znači poslije Nove godine.

Sretno smo se vratili kući. Bila sam dosta umorna pa sam se otišla odmarati.

Početkom prosinca ponovno su me obradovali svojim dolaskom kolege i kolegice iz Zavoda za zaštitu spomenika kulture Varaždin. Donijeli su mi lijepo cvijeće. Moja Natalija je servirala ručak pa smo svi zajedno ručali. Bilo je vrlo ugodno provesti vrijeme s tako dragim osobama.

Čitajući dnevne zabilješke, zaključit ćete da sam voljela dobro društvo, voljela dobre ljude, bila to rodbina ili prijatelji. Mislim da su i oni voljeli mene, što su mi i dokazali.

Sve je bilo dobro dok mi se nije razboljela kćer. Sredinom prosinca zbog povraćanja i visoke temperature morala je ostati u bolnici. Unuka je bila prehladena i imala temperaturu. Jako sam bila tužna. Za par dana sve je bilo u redu.

Dvadesetog prosinca 1995. g. kontrola.

Rano ujutro oko 6.30 sati trebala sam sa sinom krenuti u Zagreb, međutim auto nam nije htio upaliti. Uz pomoć susjeda Zlatka ipak je upalio i krenuli smo na put. Od Novog Marofa sve do Zagreba pratila nas je gusta magla, tako da smo jedva nešto vidjeli. U Zelini je auto opet stao, bio je u pitanju akumulator pa smo na benzinskoj stanicici kupili novi, stavili ga u auto i dalje se vozili.

Obavili smo vađenje krvi, kasnije pregled kod mojeg doktora primarijusa Bogdanića koji je kazao da je krvna slika u redu, da za uzimanje ciklosporina nazovemo drugi dan kao i za jetrene probe. Imala sam probleme s kralježnicom, pa mi je doktor savjetovao da posjetim fizijatra. Za osam do devet tjedana ponovno kontrola.

Sretno smo se vratili kući, nije nas auto putem zafrkavao. Sve je bilo dobro osim magle.

Drugi dan nazvala sam doktora u vezi preostalih nalaza te se konzultirala kako dalje trošiti ciklosporin i medrol. Medrol trebam dalje uzimati utorkom i petkom kao i ciklosporin.

Na Badnjak sam otišla sa suprugom u crkvu pogledati Štalicu – rođenje Isusa. Poslije smo otišli k mojim roditeljima.

Dvadeset petog prosinca, Božić.

Poslije doručka suprug je otisao u crkvu na misu, a ja sam kuhala ručak. Bilo je mnogo telefonskih poziva i čestitki za Božić.

Kad je suprug došao od mise, pomogao mi je dovršiti ručak. Poslije ručka smo se odmarali.

Na Štefanje, kad je mojem suprugu imendan, čestitke i telefonski pozivi.

Trideset prvog prosinca, Stara godina.

Bili smo kod mojih roditelja s unučicom Anamarijom. Ona je s nama dočekala Novu godinu.

Poslijepodne smo unučicu odvezli baki Dragici.

Tako smo nas troje dočekali novu 1996. godinu.

Ova godina bila mi je dosta tužna, iz još jednog razloga, a to je odlazak u invalidsku mirovinu.

Godinu dana sam bila na bolovanju te je moja doktorica predložila da idem u mirovinu.

Prvi šok mi je bila bolest, a drugi odlazak u mirovinu.

Šestog siječnja 1996. sin je svirao u Bartolovcu. Bila sam na koncertu sa suprugom i kćerkom. Proveli smo, svi zajedno, jednu lijepu ugodnu večer. Rado sam slušala glazbu.

Nažalost trebala sam ići i tamo gdje nije bilo ugodno, kao npr. ginekologu. Bila sam i kod fizijatra radi bolova u kostima.

Kad sam se dobro osjećala, uvijek bih rado otišla k svojima. Željela sam nadoknaditi izgubljeno vrijeme.

Mjesec veljača – moj i kćerkin rođendan (17. 02.).

Dobila sam čestitku od sestre Dragice iz Njemačke i novac da nešto kupim sebi i kćerki. Suprug mi je kupio lijepi prsten. Razveselila me i sestra Slavica. Dobila sam puno darova od sestara, brata, šogorica i roditelja.

Kad sam bila sama, izrađivala sam cvijeće od krep – papira. Napravila sam dosta bidermajera i poklanjala ih dragim osobama. Izrađivati cvijeće naučila me mama i fizioterapeutkinja. Kad sam bila nepokretna, nekoliko mjeseci vezana uz krevet, jedino sam mogla gledati TV i polako izrađivati umjetno cvijeće od krep – papira. Izradila sam ih dosta, u raznim bojama, cvjetovi su bili kao prirodni.

Dvadeset šestog ožujka rođendan mojeg sina Nenada koji smo proslavili u krugu obitelji. Otkako sam se razboljela, u kući se nije sviralo za rođendane kao prije bolesti. To veselje mi je nedostajalo.

Na Veliku subotu (6. travnja) meni je bilo bolje pa smo otišli u Maruševec k roditeljima. Bilo mi je lijepo s mojim najdražima. Kasnije smo otišli u Jurketinec k suprugovim roditeljima.

Bili smo sretni što smo zajedno čekali Uskrs.

Kasno smo se vratili kući, pa sam bila dosta umorna i jedva čekala da se spremim spavati.

Uskrs je prošao mirno. Došla je kći sa suprugom čestitati Uskrs pa smo se svi zajedno lijepo zabavljali i uživali u kolačima.

Dvadeset drugog travnja suprug je otišao u Maruševec na sprovod, umro je njegov bratić Slavko Mavrek.

Suosjećala sam sa suprugom i izrazila sućut njegovima.

Iz Njemačke je stigla moja sestra Dragica koja me posjetila i donijela darove za čitavu moju obitelj. Ona nije nikad došla iz Njemačke praznih ruku, stalno nas je dariovala.

Dvadeset petog travnja kontrola u Zagrebu kod prof. Koršića.

Dugo smo čekali na pregled pa smo otišli prim. Bogdaniću na kontrolu.

Ciklosporin moram dalje uzimati dva puta tjedno, rocaltrol i trisequens također, kao i kapi za oči. Trebam posjetiti okulistu. Kontrola je za dva do tri mjeseca. Rečeno mi je da na sunce ne izlazim.

Sin Neno je sa svojim bendom oputovao u Njemačku, vratio se za nekoliko dana jer je bio bolestan.

Bio je iscrpljen, okrijepio se juhom i otišao u krevet.

Doktor Damir Zajec obavio je potrebne preglede te je utvrdio da ima upalu bubrega. Trošio je razne lijekove i za mjesec dana bilo mu je dobro. I njega su posjećivali (rodbina i prijatelji).

Šesnaestog lipnja svake godine je moj novi rođendan (obljetnica transplantacije). Tada odem k svojoj sestri Slavici zahvaliti joj za požrtvovnost lijepim buketom cvijeća.

Opet me počelo boljeti grlo, dobila sam afte u ustima. Počela sam trošiti virolex.

Nazvala sam doktora primarijusa koji mi je predložio terapiju. Bude li temperature iznad 38°C , neka uzmem sumamed i neka ispirem grlo. Slušala sam i radila kako mi je rečeno. Za nekoliko dana bilo mi je bolje.

Sedamnaestog srpnja poslije šest sati krenuli smo u Zagreb na kontrolu. Nakon vađenja krvi čekali smo nalaz.

Doktor primarijus je kazao da je krvna slika u redu, a na moje pitanje smijem li ići na more, odgovorio je da mogu, samo trebam biti u hladovini, ciklosporin dalje trošiti 1x tjedno. Krvna grupa mi nije još određena pa trebam pitati u desetom mjesecu za krvnu grupu.

Devetnaestog srpnja suprug je s kćerkom i unukom otišao na more. Slabo sam spavala zbog brige da li će sretno stići. Ujutro mi je došla fizioterapeutkinja pa sam morala ustati.

Oko sedam sati i trideset minuta nazvala me kćerka i kazala mi da čekaju trajekt, da je sve u redu. Idu u Mali Lošinj gdje se nalazi sin s djevojkom. Oko deset sati već su se javili da su sretno stigli na određeno mjesto.

Ja sam bila kod kuće sama, ali su me stalno posjećivali pa kao da i nisam bila sama.

Osmog kolovoza pregled kod prof. Koršića. Dao mi je potrebne upute, među ostalima je rekao ne teško dizati, ne se naglo okretati, ne se puno sagibati, treba ojačati koštalu masu, redovite kontrole, dalje trošiti rocaltrol 0,25 svaki drugi dan, calcij 500, trisequens...

Sretno smo se vratili kući.

Dvadesetog kolovoza morala sam otići ginekologu na pregled jer sam uzimala hormonske tablete. Drugi dan sam otišla u Zavod za zaštitu spomenika kulture Varaždin. Moje kolegice i kolege bili su gostoljubivi i pokazali su mi neke novine.

Drugog rujna bila sam s kćerkom kod okulista, koji mi je pregledao oči i preporučio da zbog slabe vlažnosti očiju moram trošiti umjetne suze (četiri puta dnevno).

Na kontrolu moram doći za mjesec dana. Bila sam tužna zbog toga, ali sam ustrajala.

Sedmog rujna došla je k meni sestra Dragica i njezin sin Nono. Došli su se pozdraviti prije nego što krenu za Njemačku.

Trinaestog rujna suprug i ja bili smo u Krapini na Festivalu gdje je pjevao sin. Prije Festivala posjetili smo prijateljicu Brankicu, a poslije Festivala njezine roditelje.

Ovi dragi prijatelji prijateljski su nas ugostili. Sin je pjevao deset godina na Festivalu.

Naslušali smo se prekrasnih kompozicija koje se i danas često pjevaju. Festival je bio za nas poseban događaj. Prošao je i sve se dalje odvijalo uobičajeno.

U desetom mjesecu sam sa sestrom Emilijom i šogorom otišla u Cerje po jabuke.

Kod šogorove tete smo brali lijepe, zdrave jabuke. Voćnjak se nalazio u blizini šume. Šetala sam po voćnjaku i šumi, udisala zdravi, svježi zrak.

Kad su mi nabrali dosta jabuka, otišli smo u Jurketinec k roditeljima.

Bili smo neko vrijeme kod roditelja i otišli kući.

Šesnaestog listopada 1996. morala sam na kontrolu u Zagreb, na Hematologiju.

Nakon vađenja krvi doktor je ustanovio da je krvna slika dobra. Rekao mi je da dalje upotrebljavam umjetne suze, zbog kašlja pijem više tekućine, da za tri mjeseca dodem opet na kontrolu.

Sretno smo se vratili kući, naručali se i odmarali.

Svaki sljedeći dan bio je na neki način interesantan, uvijek nam je netko došao u posjet, a često smo obilazili poznate.

Dvadeset četvrtog listopada sin me odveo u Kazalište na proslavu pete obljetnice Bedema ljubavi.

Prvog studenog - Svi sveti – Sisvete.

Suprug je ujutro odnio cvijeće na grobove naših po-kojnika. Kad smo se naručali, odvezli smo se u Maruševac k mojim roditeljima. Ostala sam kod njih u topлом, a suprug je otišao na groblje upaliti svijeće. Kad se vratio, još smo neko vrijeme bili kod roditelja te smo otišli kući.

Idući dan sam se konzultirala s primarijusom dr. Bogdanićem u vezi cijepljenja protiv gripe.

Nisam bila sigurna smijem li se cijepiti. Rečeno mi je da se smijem cijepiti mrvom vakcinom.

Dobro, saznala sam i to pa sam se mogla cijepiti.

Dvanaestog studenog rođendan moje unučice Anamarije.

Ispekla sam kolače, kupili smo dar i otišli na rođendan. Kupili smo joj hlačice, papuče, napravila sam joj buket cvijeća od krep papira, rozo-bijele boje. Došla je i druga baka Dragica s Mihom.

Bilo je ugodno, veselo i zabavno. Slavili smo čitavo popodne.

Sin Nenad nije bio na rođendanu jer je svirao u Zagrebu s Davorom Radolfijem u Esplanadi.

Počeo je dvanaesti mjesec. Sin je često imao probe sa svojim dečkima iz benda i D. Radolfijem. S gospodinom Davorom sam razgovarala u vezi Krunkoslava Cigoja jer

je i on imao sličnu bolest kao i ja. Upoznala sam dosta ljudi sa sličnom dijagnozom.

Neki su se dobro oporavili i nastavljuju životom, a neki nisu među živima.

Petog prosinca 1996. moja unučica Anamarija je ostala u bolnici jer je imala upalu pluća. Zbog toga sam bila jako tužna, nisam se osjećala dobro i boljelo me ždrijelo.

Suprug je sljedećeg dana otišao u posjet unučici, a ja sam otišla ginekologu na pregled.

Obavila sam pregled, uzeo mi je papa razmaz i kazao da za tri mjeseca dođem na kontrolu.

Kćerka je bila sedam dana u bolnici s malom, suprug ih je posjećivao.

Ja nisam odlazila u bolnicu zbog slabog imuniteta, a počela me hvatati i prehlada, kašljala sam i kihala. Konzultirala sam se sa svojim doktorom u Zagrebu i trebala sam trošiti šest dana antibiotik – orbenin 4x1 , uzimati puno tekućine i napraviti bris ždrijela kad potrošim lijek. Također sam trebala uzimati sirup protiv kašlja.

Morala sam na Mikrobiologiji napraviti pretragu urinokulture. Nalaz nije bio dobar pa sam morala trošiti novacef 2x1.

Dosta toga se nakupilo kod mene pa sam morala otići na Infektologiju s nalazima na pregled. Odvezla me sinova djevojka jer suprug nije bio kod kuće.

Dobra doktorica Ines S. me pregledala, uputila me na Otorinolaringologiju na pregled i kazala da dalje trošim antibiotik, da za šest dana dođem na kontrolu. Lijekove sam i dalje trošila, obavila sam pregled kod otorinolaringologa i dalje se kontrolirala kod doktorice na Infektologiji, sve dотле dok nisam ozdravila.

Dvadeset drugog prosinca došla mi je sestra Dragica i donijela darove za čitavu obitelj.

Dvanaesti mjesec je mjesec darivanja pa su pokloni stizali čitavi mjesec od rodbine i dragih ljudi. Ja sam radila od krep - papira cvijeće i poklanjala bidermajere dragim osobama.

Na Badnjak smo otišli k roditeljima i odnijeli im poklonе.

Stigao je za mene najsretniji blagdan – Božić. Suprug je otišao u crkvу, a ja sam ostala kod kuće. Dosta ljudi nas je zvalo i čestitalo Božić. Kad je suprug došao iz crkve, pripremili smo ručak, u miru ručali i odmarali se.

Na Štefanje je imendan mojem suprugu. Čestitari su zvali i čestitali mu.

Došla su djeca i susjed Gradeček..

Lijepo mi je prošao taj dan, osim što me boljela ruka. Mislila sam da je vjetrovito vrijeme uzrok mojoj boli u ruci.

Tridesetog prosinca bila sam u Laboratoriju na vađenju krvi kod svoje kćerke.

Stara godina prošla je mirno, Novu godinu smo dočekali uz program na TV.

Počela je nova 1997. godina, a ja sam počela jako kašljati. Dobila sam temperaturu 38.1°C , popila sam tabletu protiv temperature i bisolvon tabletu protiv kašlja.

Došao je dr. Damir Zajec te me pregledao i slušao pluća da provjeri nije li nastupila upala.

Doktor mi je dao potrebne upute.

Kašljala sam oko dva tjedna, temperatura je prošla pa nisam trebala uzimati antibiotik.

Dvadeset devetog siječnja oko šest sati ujutro krenuli smo u Kalničku Kapelu po kolegicu Mariju i zajedno smo išle na kontrolu u Zagreb. Oko osam sati smo stigle u Zagreb. Najprije su nam izvadili krv te smo otišle u prizemlje sjesti i nešto pojести. Razgovarale smo čekajući nalaze i pregled. Nešto prije trinaest sati smo došle na red, sve je bilo u redu i krenuli smo kući. Kolegicu smo

dovezli kući. Čekao nas je ručak koji nismo mogli odbiti. Naručali smo se i žurili kući jer je sin imao visoku temperaturu.

Kad smo došli kući, brzo smo skuhali čaj, izmjerili mu temperaturu koja je bila preko 39°C, dali smo mu odmah tabletu za skidanje temperature.

Sin je otišao k svojem liječniku koji mu je dao potrebnu terapiju.

Za nekoliko dana je bilo sve u redu.

Krajem drugog mjeseca otišla sam sa suprugom gospodi Jagici Levanić koja me njegovala. Ona je ostala sama, djeca ne žive s njom iako ju posjećuju kad stignu, pa smo joj bili ugodno društvo za opuštanje.

Trinaestog ožujka bila sam sa sinom kod fizijatra u Varaždinskim Toplicama na pregledu zbog bolova u rukama. Doktorica je kazala da je vjerojatno u pitanju vratna kralježnica, da napravim RTG kralježnice i da voltranom masiram bolno mjesto na rukama. Kazala je da svaki dan trebam leći i odmarati.

Tridesetog ožujka – Uskrs. Proslavila sam svoje ponovno rođenje.

Ujutro sam se digla i spremila u crkvu zajedno sa suprugom. Kad smo se vratili, zajedno smo pripremili ručak.

Imali smo mnogo čestitara telefonskim putem, a i mi smo dosta nazivali i čestitali.

Toliko sam se navikla na posjete da mi je bilo čudno kad bi dva dana prošla i nikoga ne bi bilo. Druženje mi je bio lijek za dušu.

Dvadeset devetog travnja bila sam na kontroli kod okulista. Sve je bilo u redu.

Kad sam se vratila, došla je moja sestra Slavica s kojom sam dugo pričala.

Dvanaestog svibnja 1997. otišli smo u Zagreb na densitometriju skeleta, a usput sam izvadila krv u Laboratoriju.

DANI NEIZVJESNOSTI, IŠČEKIVANJA

Od otkrivanja moje bolesti (1. studenoga 1993.) do transplantacije koštane srži (16. lipnja 1994.) za mene su dani bili puni neizvjesnosti, iščekivanja i tuge. Svakodnevne pretrage, terapije, popratne pojave nakon uzimanja lijekova iscrpljivali su moje tijelo.

Ipak, nakon brojnih specijalističkih pretraga, nalaza i kontrola sve sam više vjerovala u svoje ozdravljenje. Sama sam sebe uvjeravala i ohrabrvala da trebam naučiti živjeti u novim uvjetima. U trenucima klonulosti oslanjala sam se na članove svoje obitelji, prijatelje. Osjećala sam njihovu brigu, dobrotu, požrtvovnost i meni tako potrebnu ljubav. Sa zahvalnošću sam prihvaćala njihovu pomoć. Znala sam da nisam sama. Bio je to za mene dar Božji. Svaki topli razgovor s dragim osobama, s liječnicima i medicinskim osobljem bio je melem za moju dušu.

Za vrijeme bolesti redoviti posjeti članova moje obitelji, rodbine, prijatelja, kolegica i kolega s radnog mjesta pomogli su mi da izdržim, da vjerujem u ozdravljenje. Svaki posjet nova radost, saznanje da nisam sama, ponukali su me na razmišljanje u pozitivnom smjeru. Poslije posjeta, ležeći u krevetu, u sjećanjima sam proživljavala i obnavljala radosne trenutke provedene u njihovom druš-

tvu, vraćala se svome domu, u prirodne ljepote našega varaždinskoga kraja.

Ne bih vas zamarala datumima pojedinih posjeta kojih je bilo zaista puno. Nadam se da mi moji dragi neće zamjeriti što će ih spomenuti samo jedanput u želji da izbjegnem nepotrebno ponavljanje.

Redovito su me posjećivali: suprug i djeca, sestre Slavica i Emilija s obitelji, roditelji, svekar, svekrva, šogor Ivez, šogorica Micika, šogorica Biserka, bliža i dalja rodbina (nećakinje, nećaci, sestrične, bratići), kolegice i kolege s radnog mjesta (Dubravka, Blanka Glavica Ječmenica, Vilena, Pepica, Karmen, Barica...), prijatelji (dr. Damir Zajec sa suprugom Vesnom, Marija Rešetar s kojom sam bila u bolnici, Jagica Levanić koja je o meni brinula i njegovala me, gospođa Katica Zajec, bračni par Kos, Štefica Gotal...). Nemojte mi zamjeriti što nisam sve spomenula. Svima najtoplije zahvaljujem na brizi i ugodnim trenucima u njihovom društvu.

Svojim posjetom mene i moju obitelj posebno je obradovala rođakinja Sharon koja živi u Americi. Za uspomenu sam joj poklonila vrijednu knjigu *Perivoji i dvorci Hrvatskog zagorja* što ju je posebno razveselilo jer će joj knjiga omogućiti da proširi svoje znanje o našoj prošlosti i kulturi.

Obradovala nas je i sestrična Grozdana sa svojim suprugom koji žive u Kanadi.

Kada sam se dobro osjećala, sa suprugom sam odlazila k roditeljima u Maruševec i Jurketinec, k sestrama Slavici i Emiliji, prijateljima u Ladanje i Turčin, rodbini u Gredi, Jurketincu i Selniku.

Sa svojim smo roditeljima i rodbinom često odlazili na groblje u Maruševcu i u Varaždinu, cvijećem okitili grobove dragih pokojnika i za njih se pomolili.

Za vrijeme bolesti redovito sam koristila lijekove prema uputama liječnika o čemu sam pisala u prvom dijelu knjige.

Slijedili su brojni pregledi, pretrage: ultrazvuk dojki, akustički pregled, ginekološki pregled, urološke pretrage, denzitometrija skeleta, ultrazvuk štitnjače, dermatološki pregled zbog ispadanja kose, vađenje krvi radi utvrđivanja krvne grupe (nakon četiri godine određena mi je krvna grupa 0 +, ista kao što je sestrina koja mi je dala koštanu srž).

Obavljen mi je rendgen pluća i kralježnice nakon čega moram nositi korzet, odmarati jer mi je kralježnica u lošem stanju. Zbog kralježnice sam osjećala jake bolove.

Preboljela sam bronhitis, kašalj, šmrcanje, povraćanje i prehlade pratile su me u svim danima kao popratne po-

jave. Imala sam i probavne probleme, bolove u trbuhu i proljev. Ni grlo nije bilo pošteđeno. Upaljeno grlo i žgaravica često su mi remetili san i tako potrebno mirovanje nakon obavljenih pretraga.

Liječnik me uputio da napravim bris grla i nosa, KKS i punkciju čvorića na vratu. Nakon trošenja antibiotika (šest mjeseci) kvržica se na vratu smanjila.

Ultrazvukom su mi otrivene ciste na dojci. Morala sam prestati uzimati hormonske tablete.

PONOVA KONTROLA KOD ENDOKRINOLOGA – nove upute, nove terapije, preporuka da opet trošim hormonske tablete radi kostiju, kontrola urina svaki treći mjesec (zbog gubitka kalcija).

Preporučio mi je puno mlječnih proizvoda, D vitamin i lagane šetnje.

11. veljače obavljena mi je punkcija dojke zbog cista. Nalaz punkcije bio je u redu, kontrola za šest mjeseci.

8. rujna 1999. g. kontrola kod prim. Bogdanića u Zagrebu. Obavljene su pretrage u vezi kostiju nakon čega su slijedile upute: izbjegavati sunčanje, uzimati tablete za tlak.

Liječnik mi je svojim pristupom i savjetima ulijevao sigurnost i volju za borbor za život.

20. rujna 2000. g. ponovno kontrola. Nalazi krvi su uredni, KONTROLA ZA GODINU DANA. Ohrabrujuće. Ali ubrzo bolovi u rebrima, konzultacije s kirurgom koji mi je preporučio nositi korzet i obaviti fizikalnu terapiju.

Ultrazvukom abdomena ustanovljeno je da je sve u redu.

Učestali bolovi u trbuhu, laboratorijski nalaz bio je loš – pronađena je bakterija escherichia coli. Propisana mi je četrnaestodnevna terapija nolicinom nakon čega se stanje smirilo.

U veljači 2003. g. po rukama su mi se pojavili crveni vodeni prištići – vodene kozice. Mislila sam da su vodene kozice dječja bolest, ali mi je rečeno da mogu oboljeti i odrasle osobe, da bolest treba ozbiljan tretman.

Zbog čestih tegoba tlak mi je bio uvijek povišen.

14. veljače – Valentinovo, Dan zaljubljenih. Sv. Valentijn je zaštitnik zaljubljenih i onih koji boluju od zaraznih bolesti.

Danas mi je šesti dan terapije, sutra vjerojatno idem kući. Još ću jednu noć izdržati, tješila sam se. U sobi do moje sobe umirala je starica uz glasno zapomaganje. Suosjećala sam sa staricom, ali joj, nažalost, nisam mogla pomoći.

Drugog dana bila sam kod kuće, ali moja su kretanja bila ograničena. Moji su ukućani bili na radnom mjestu i ja sam se prilagođavala uvjetima, prema svojim mogućnostima. Dani uobičajeno uz terapiju prolaze. Dani prolaze prebrzo, a ja starim.

Život je kratak i nastojim ga, koliko je moguće, kvalitetno iskoristiti.

Novi ultrazvuk dojke razveselio me jer je nalaz bio uredan, kontrola za osam mjeseci.

1. travnja 2003. g. KONTROLA KOD ENDOKRINOLOGA U ZAGREBU. Bila sam sretna jer su nalazi bili uredni, KONTROLA ZA GODINU DANA. Koje olakšanje!

Kad ostanem sama, utonem u misli, razmišljam o svemu što sam preboljela, ali se zaustavim i misli skrenem na sretne i radosne događaje, postanem optimist. Pobijedila sam leukemiju.

Na pitanje: Zar je to moguće? sama dajem odgovor: Ovdje sam, u svome domu, u krugu svojih najmilijih. Život je nepredvidiv.

BOLESTI ČLANOVA OBITELJI

Duboko su me potresali događaji vezani uz bolesti u obitelji, suosjećala sam s njima, makar im nisam mogla puno pomoći.

Suprug je bio operiran zbog upale prostate, primao blokade za ublažavanje bolova u kuku i nozi, sestra Emilia i Slavica imale su ginekološke probleme. Slavica je operirana u KBC Rebro nakon čega se dobro osjeća.

Unuku Tinu pretragama je pronađena krv u stolici, boravio je u bolnici (Klaićeva Zagreb) gdje je operiran, odstranjen mu je polip na crijevu, prebolio je vodene kožice.

Sin Neno imao je operaciju nosa, kćerka Natalija je nakon pada imala longetu.

Mjesec travanj 2006. godine za mene je bio posebno tužan. Umrla je moja draga sestra Dragica koja je bila, tako smo mislili, najzdravija među nama. Umrla je poslije moždanog udara, u Trogiru gdje je boravila kod svojeg budućeg zaručnika, u vrijeme priprema za zaruke. Bol u srcu još nije prošla, bojam se da neće proći. Otpratili smo ju na vječni počinak, na groblje u Maruševec 24. travnja 2006. godine.

Ljudi kažu da vrijeme liječi rane. Bojim se da se te rane ne mogu izliječiti. Sestra Dragica svima nam je pomagala koliko je mogla (bila je na privremenom radu u Njemačkoj). Po povratku iz Njemačke zajedno smo odlazile na koncerte i u kazalište.

Više je nema. Svima nam nedostaje njezina vedrina i spontani smijeh. Redovito odlazimo na njezin grob, donosimo joj cvijeće i upalimo svijeće.

OBITELJ – SNAŽAN OSLONAC U ŽIVOTU

U društvu članova svoje obitelji i dragih prijatelja bila sam osnažena, vođena željom da što prije ozdravim, da se zajedno s njima radujem životu. U svladavanju malodušnosti uvijek sam pronalazila nešto novo, dobro i lijepo. Bolest traži od nas da se suočimo s istinom, da cijenimo i spoznamo vrijednosti i ljepote života. To je put prema ozdravljenju.

Vjera u ozdravljenje jača nas i pomaže u klonuću.

Snažan oslonac na putu prema ozdravljenju bila mi je obitelj i rodbina. Zajedno smo proslavljali sve blagdane, posebno Božić, Uskrs i Novu godinu.

Nakon čestitanja uživali smo u domaćim blagdanskim jelima i u blagdanskoj atmosferi. Na Badnjak smo okitili jelku pod koju smo stavljali darove, odlazili na polnoću. Sve je bilo u znaku duhovne pripreme za susret s novo-rođenim Bogom.

I najveći katolički blagdan Uskrs slavili smo zajedno u Jurketincu i Maruševcu. Na Veliku subotu pomolili smo se pred Božnjim grobom u Maruševcu ili u Varaždinu.

Po završetku svete mise čuli su se mužari, a rasplamsale **vuzmenke** čitave noći osvjetljavale su oživljeni krajolik.

Za Novu godinu plesala sam s tatom i sa suprugom.

Kada sam se dobro osjećala, odlazili smo na proštenje u Jurketinec i u Vidovec (povodom blagdana sv. Vida, zaštitnika vidovečke župe).

Posebno sam se radovala odlasku u svetište Majke Božje Bistričke, u Mariju Bistrigu. Priključili bismo se hodočasnicima (jer mi smo došli automobilima) i zajedno s njima klanjali se čudotvornom Bogorodičinom kipu doživljavajući radost susreta s Majkom Božjom, s Bogom, kojima smo se obraćali za utjehu, zahvaljivali im za pomoć.

Kući smo se vraćali ispunjeni novom nadom i snagom za kršćanski život u obitelji. Na povratku smo se zaustavljali u Belskom dolu, otpočinuli u zelenilu šume, napili se vode iz prirodnog klokotavog izvora, uživali u rijetko viđenim prirodnim ljepotama odmarajući se u šumskoj svježini.

Svi značajniji događaji vezani uz obitelj i rodbinu, uz drage prijatelje svake su nas godine nekoliko puta okupljali. Slavili smo rođendane svojih roditelja, svoje djece, rođaka, krstitke i firme unučadi i vjenčanja svoje djece i rodbine. Ti su me događaji ispunjavali radošću, voljom za punim životom.

Sjećam se slavlja povodom 50. obljetnice braka svojih roditelja na Ivanščici. Okupili smo se svi, djeca i unuci koji su posebno razveselili baku i djeda svježim šumskim cvijećem. Roditeljima smo darovali prstene i okupljeni oko torte pjevali njihove pjesme.

Svaku obljetnicu braka suprug i ja slavili smo sa svojim unucima i djecom. Uz cvijeće dobili smo od djece zlatne lančiće. Radosno smo proslavili svoju 30. (30. prosinca 1997.) i 40. obljetnicu braka (2007.).

Redovito i s posebnim užitkom pratim *Festival kajkavske popevke Krapina*. Ponosna sam što je na *Festivalu* sudjelovao i moj sin Nenad koji se posvetio glazbi i pjevanju. Sudjelovao je na *Festivalu kajkavske popevke Krapina*, uz *Tjedan kajkavske kulture*, u HNK u Zagrebu uz *Dan otvorenih vrata Hrvatskoga sabora kulture s Tamburaškim orkestrom Centra tradicijske kulture Varaždin* kao vokalni solist.

Sin Nenad s *Društвom Naša djeca Varaždin* organizirao je *Dječji festival* na kojem je izvođena pjesma za koju sam napisala stihove a suprug ih uglazbio, za što smo bili nagrađeni. Sin Nenad je bio organizator i sudionik humanitarnih koncerata u HNK Varaždin za bolesnu djecu u varaždinskoj bolnici (za božićne i novogodišnje blagdane).

U emisiji *Sunce shou* s Radiopostajom 042 pobijedio je u nagradnoj igri, a nagradu (televizor) je poklonio Dječjem odjelu Varaždinske bolnice.

S *Klapom Motovun* pjevaо je na humanitarnom koncertu za *Udrugu prostata* zajedno s ocem.

To su sadržaji koji me nadahnjuju i usrećuju. Nisam bila osamljena. Imala sam podršku svoje obitelji, rodbine, prijatelja. Hvala svima za poklonjenu mi dobrotu i ljubav!

Čovjek svojim sudjelovanjem može utjecati na svoju „sudbinu.“ Novim spoznajama u bolesti obogaćuje svoj život. Treba izbjegavati sumorne misli, zaštititi se zaokupljenošću novim obvezama, postaviti si zaduženja i živjeti punim životom u društvu obitelji i prijatelja. I u najtežim trenucima moramo se boriti ići dalje, hrabro, iako to nije uvijek ostvarivo.

Redovite dogovorene kontrole.

17. siječnja 2006. kontrola kod dr. Giljevića. Denzimetrijom uspostavljena je dijagnoza – osteoporiza.

U srpnju dok su moji bili na moru, pala sam u dvorištu i slomila desnu ruku. Odmah sam prebačena na Hitnu u Varaždinu. Uobičajeni postupak – rendgen, namještanje kosti, zatim longeta, nakon pet tjedana ruka u gipsu.

Suprugu nisam javila što mi se dogodilo. Nisam mu htjela pokvariti ljetovanje s unucima. Snalazila sam se uz pomoć sina i snahe. Stanje mi se popravilo uz fizikalnu terapiju koja je trajala osamnaest dana.

Ponovne kontrole kod endokrinologa:

14. travnja 2008, 12. srpnja 2012. i 18. studenoga 2013. godine. Sljedeća kontrola za dvije godine.

Uzbuđenje, radost. *Pobjedila sam leukemiju!*

Svoju radost želim podijeliti sa svima koji su u najtežim trenucima bili uz mene kada mi je bila toliko potrebna njihova ljubav i toplina.

2013. godina, upravo je preletjela, uzburkana, puna iznenađenja. Takva su vremena. Unatoč okruženju u kojem živimo, ne smijemo prestati osvještavati ljepotu života i potragu za unutarnjim mirom. Mi smo ti koji dopuštamo da nešto prevlada u našem životu, bilo dobro ili loše. Albert Einstein je rekao: „ Ideali koji mi osvjetljavaju put i svaki put iznova daju novu hrabrost da se s radošću suočim sa životom su ljubaznost, ljepota i istina .“

Ponovno sam „rođena.“ Život prihvaćam sa zahvalnošću, udisat ču „mirise i ljepotu poklonjenog cvijeta.“

AUTORIČINE NAPOMENE

Knjigu sam napisala prema svojim bilješkama, jednostavnim stilom i rječnikom. Namjera mi je bila da oboljelima od zloćudne bolesti ukažem na mogućnost da se bolest može pobijediti vlastitom snagom, voljom, borbom i vjerom. Uz Božju pomoć sve je moguće, pa čak i ono što se čini nemogućim. Život je velika borba, donosi nam dobro i loše pa kad je loše, trebamo vjerovati da će biti bolje. Bitno je biti borac i optimist, posebno u najtežim trenucima.

Kad mi je bilo najteže, razmišljala sam o dragim osobama, o našoj uzajamnoj ljubavi. Sjećanjima sam se vraćala u toplinu doma k dragim osobama odakle sam crpila snagu potrebnu za ozdravljenje.

Hvala dragom Bogu što mi je pomogao da sve izdržim, hvala požrtvovnim liječnicima i medicinskim sestrama.

Mnogo sam zahvalna svojoj dragoj sestri Slavici koja mi je spasila život, mnogo hvala mojem suprugu, mojoj djeci, roditeljima, sestrama i bratu, šogorima i šogoricama, kolegicama, prijateljima, Zavodu za zaštitu spomenika kulture Varaždin, ostaloj rodbini, susjedima kao i svim dragim ljudima koji su pomogli u realizaciji knjige.

Na pomoći u izdavanju knjige zahvaljujem sponzora **Termoplín d.d. Varaždin**, **Derma d.d. Varaždin** i **Tin Marketing d.o.o. Varaždin**.

BILJEŠKA O AUTORICI

MARIJA KUMRIĆ rođena je 17. veljače 1949. godine u Čalincu (Varaždinska županija) gdje je provela djetinjstvo i završila osnovnu školu. Srednju školu završila je u Varaždinu.

Budući da nije mogla pronaći posao, otišla je u Švedsku na privremeni rad. Nakon dvije godine vratila se i zaposlila u Zajednici općina Varaždin. Uz rad je upisala studij na Fakultetu organizacije i informatike Varaždin i stekla višu spremu, naziv ekonomist.

Bavila se humanitarnim radom, bila je članica Upravnog odbora Bedema ljubavi Varaždin (do oboljenja). Početkom prosinca 1993. godine oboljela je od leukemije i njezini snovi bili su prekinuti. Ostala joj je borba s bolešću koja je dugo trajala, ali uspješno završila.

Nažalost, već 1995. godine otišla je u mirovinu iz Zavoda za zaštitu spomenika kulture Varaždin.

Živi u sretnom braku. Kada joj je bilo najteže, uz nju je bio suprug i djeca. Kao umirovljenica bila je aktivna.

Završila je dva stupnja engleskog jezika, tečaj osnovnog informatičkog znanja da bi se mogla služiti računalom.

Jednostavna je, iskrena, društvena i osjećajna osoba, voli ljudе, glazbu i cvijeće. Optimizam je njena vodilja u životu. Tako lakše rješava probleme.

FOTOGRAFIJE IZ OBITELJSKOG ALBUMA

*Marija i Stjepan Kumrić s kćerkom Natalijom i sinom
Nenadom pred Starim gradom 1975.g.*

Marija Kumrić s kolegicama i kolegama

Autorica s Bedemom ljubavi u Mastrichtu 1991.g.

Sa sestrom Slavicom

Sa majkom i sestrom

Autorica u svome stanu

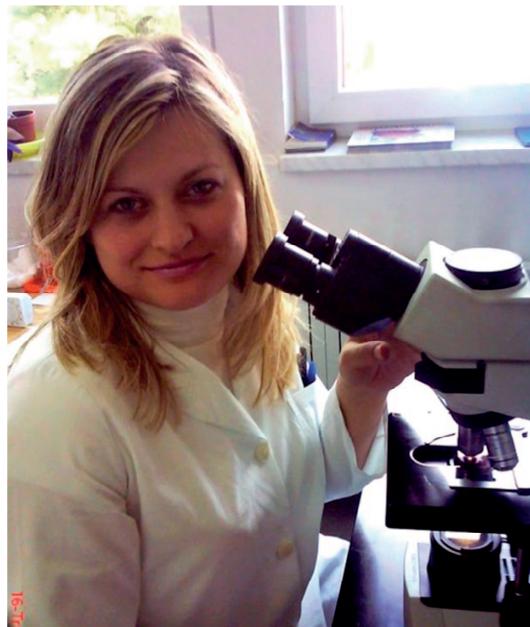
Moji roditelji

Moji unuci igraju šah

Unuk Tin na produkciji

Moja kćerka Natalija na radnom mjestu

Moji unuci – Anamarija i Luka Šprem i Tin Kumrić

Obitelj i rodbina na okupu

Kćerka Natalija i sin Nenad

Proslava 40. obljetnice braka , 2007. g.

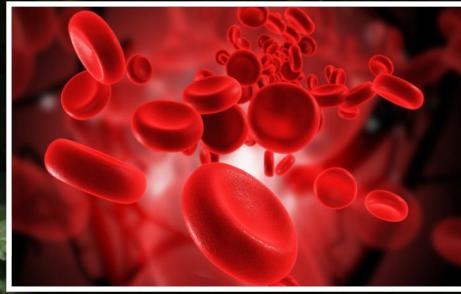
Moj tata, sestre, brat i šogori

Moj sin Nenad pjeva s "Navihankama" iz Slovenije

SADRŽAJ

PREDGOVOR	5
OTKRIVANJE MOJE BOLESTI.....	7
TRANSPLANTACIJA KOŠTANE SRŽI	29
REAKCIJA KOŽE NA TRANSPLANTAT	45
BOLESTI POSLIJE TRANSPLANTACIJE I DEFINIRANJE KRVNE GRUPE	55
DANI NEIZVJESNOSTI, IŠČEKIVANJA.....	95
BOLESTI ČLANOVA OBITELJI.....	101
OBITELJ – SNAŽAN OSLONAC U ŽIVOTU	103
AUTORIČINE NAPOMENE	108
BILJEŠKA O AUTORICI	109
FOTOGRAFIJE IZ OBITELJSKOG ALBUMA	111

mini-print logo

ISBN: 978-953-7573-17-1